

Brusel 10. prosince 2024
(OR. en)

15834/1/24
REV 1

LIMITE

COPEN 492
JAI 1691
CATS 107
EJN 32
EVAL 27
EUROJUST 89

POZNÁMKA

Odesílatel:	Generální sekretariát Rady
Příjemce:	Výbor stálých zástupců / Rada
Předmět:	ZÁVĚREČNÁ ZPRÁVA Z DESÁTÉHO KOLA VZÁJEMNÝCH HODNOCENÍ o provádění evropského vyšetřovacího příkazu

V souladu s článkem 2 společné akce 97/827/SVV ze dne 5. prosince 1997¹ se Koordinační výbor v oblasti policejní a justiční spolupráce v trestních věcech (CATS) po neformálním postupu po svém zasedání dne 10. května 2021 dohodl, že desáté kolo vzájemných hodnocení se zaměří na provádění směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/41/EU ze dne 3. dubna 2014 o evropském vyšetřovacím příkazu v trestních věcech (dále jen „směrnice“).

Tato závěrečná zpráva, kterou jménem předsednictví vypracoval generální sekretariát Rady, shrnuje klíčová zjištění, závěry a doporučení obsažené ve zprávách o jednotlivých zemích a formuluje doporučení členským státům a orgánům a institucím EU. Znění závěrečné zprávy rovněž zdůrazňuje některé osvědčené postupy zjištěné v rámci hodnocení, které lze sdílet mezi členskými státy.

¹ Společná akce ze dne 5. prosince 1997 přijatá Radou na základě článku K.3 Smlouvy o Evropské unii o vytvoření mechanismu pro hodnocení uplatňování a provádění mezinárodních závazků v boji s organizovanou trestnou činností na vnitrostátní úrovni.

Výbor CATS po zasedání dne 5. listopadu 2024 a následných písemných postupech dne 21. listopadu 2024 závěrečnou zprávu potvrdil.

O výsledcích desátého kola vzájemných hodnocení ve znění obsaženém v závěrečné zprávě uvedené v příloze byl informován Coreper/Rada.

V souladu s čl. 8 odst. 4 výše uvedené společné akce bude závěrečná zpráva rovněž předána pro informaci Evropskému parlamentu.

**ZÁVĚREČNÁ ZPRÁVA
Z DESÁTÉHO KOLA VZÁJEMNÝCH HODNOCENÍ
o provádění evropského vyšetřovacího příkazu**

Obsah

1.	SHRNUTÍ	7
2.	ÚVOD	11
3.	PŘÍSLUŠNÉ ORGÁNY	13
3.1.	Vydávající a vykonávající orgány.....	13
3.2.	Právo podezřelé nebo obviněné osoby nebo oběti podat návrh na evropský vyšetřovací příkaz	15
4.	OBLAST PŮSOBNOSTI EVROPSKÉHO VYŠETŘOVACÍHO PŘÍKAZU A VZTAH K JINÝM NÁSTROJŮM.....	18
4.1.	Evropský vyšetřovací příkaz ve vztahu k jiným nástrojům	18
4.2.	Evropský vyšetřovací příkaz ve vztahu k výměně informací	20
4.3.	Evropský vyšetřovací příkaz ve vztahu k různým fázím řízení	21
5.	OBSAH A FORMA.....	23
5.1.	Obecné problémy	23
5.2.	Jazykový režim a otázky související s překladem	26
6.	PŘEDÁVÁNÍ EVROPSKÉHO VYŠETŘOVACÍHO PŘÍKAZU A PŘÍMÝ KONTAKT 29	
6.1.	Určení příslušného vykonávajícího orgánu.....	29
6.2.	Způsoby předávání.....	31
6.3.	Přímý kontakt.....	33
6.4	Informační povinnost – Příloha B.....	33
7.	NEZBYTNOST, PŘIMĚŘENOST A VYUŽITÍ JINÉHO DRUHU VYŠETŘOVACÍHO ÚKONU	35
8.	UZNÁNÍ A VÝKON EVROPSKÉHO VYŠETŘOVACÍHO PŘÍKAZU, FORMÁLNÍ NÁLEŽITOSTI A PŘÍPUSTNOST DŮKAZŮ	37
8.1.	Uznání a výkon v souladu se zásadou vzájemného uznávání.....	37
8.2.	Dodržení formálních náležitostí a přípustnost důkazů.....	38
8.3.	Lhůty a naléhavost	39

8.4. Náklady	41
9. PRAVIDLO SPECIALITY	43
9.1. Použití důkazů v jiných řízeních vydávajícím státem	43
9.2. Zahájení nového trestního vyšetřování po výkonu evropského vyšetřovacího příkazu	44
10. DŮVODY PRO ODMÍTNUTÍ UZNÁNÍ NEBO VÝKONU	46
10.1. Obecná konstatování	46
10.2. Oboustranná trestnost	49
10.3. <i>Zásada ne bis in idem</i>	50
10.4. Imunity nebo výsady	50
10.5. Základní práva	52
11. OPRAVNÉ PROSTŘEDKY	54
11.1. Opravné prostředky ve vydávajícím a vykonávajícím státě	54
11.2. Rozsudky ve věci <i>Gavanozov</i>	55
12. ZVLÁŠTNÍ VYŠETŘOVACÍ ÚKONY	59
12.1. Obecná konstatování	59
12.2. Dočasné předání	60
12.3. Výslech za použití videokonference	62
12.3.1. Výslech podezřelé nebo obviněné osoby ve fázi vyšetřování a soudního řízení pro důkazní účely	63
12.3.2. Výslech prostřednictvím videokonference s cílem zajistit účast obviněného na hlavním líčení	65
12.3.3. Výslech prostřednictvím videokonference bez vydání evropského vyšetřovacího příkazu	68
12.3.4. Praktické výzvy	69
12.4. Výslech za použití telefonní konference	70
12.5. Informace o bankovních a jiných finančních účtech a o bankovních operacích a jiných finančních transakcích	71
12.6. Odposlech telekomunikačního provozu	73

12.6.1.	Význam a rozsah pojmu „odposlech telekomunikačního provozu“	74
12.6.2.	Mechanismus informování podle článku 31	75
12.6.3.	Přenos odposlechů	77
12.7.	Přeshraniční sledování	78
12.8.	Skryté vyšetřování	79
13.	STATISTIKY	82
14.	ODBORNÁ PŘÍPRAVA	84
15.	SEZNAM DOPORUČENÍ	89
15.1.	Doporučení členským státům	89
15.2.	Doporučení Komisi, EJS, EJTN a Eurojustu	94

1. SHRUTÍ

Desáté kolo vzájemných hodnocení se zaměřilo na směrnici Evropského parlamentu a Rady 2014/41/EU ze dne 3. dubna 2014 o evropském vyšetřovacím příkazu v trestních věcech (dále jen „směrnice“).² Směrnice byla reakcí na přesně zjištěnou praktickou potřebu komplexního systému pro získávání důkazů v případech s přeshraničním rozměrem založeného na vzájemném uznávání. Nahradila předchozí roztříštěný systém shromažďování důkazů a zohlednila při tom flexibilitu tradičního systému vzájemné právní pomoci.

Cílem hodnocení bylo zvážit nejen právní otázky, ale také praktická a operativní hlediska související s prováděním směrnice. Hodnocení poskytlo vhodnou příležitost zjistit oblasti, v nichž je prostor ke zlepšení, i osvědčené postupy, které by členské státy měly mezi sebou sdílet.³

Z tohoto kola hodnocení vyplynulo, že členské státy směrnici často využívají a směrnice v praxi obecně dobře funguje, především díky pragmatickému a flexibilnímu přístupu příslušných orgánů při uplatňování evropského vyšetřovacího příkazu. Odhodlání členských států zajišťovat účinné fungování tohoto nástroje je zřejmé z počtu osvědčených postupů, které byly během těchto hodnocení zjištěny; cílem všech těchto postupů je posilování justiční spolupráce při shromažďování důkazů.

Na druhou stranu byly určeny klíčové oblasti, kde je zapotřebí zlepšení a rozvoj a jež je nutné řešit na vnitrostátní i unijní úrovni.

Jedním z hlavních závěrů tohoto hodnocení je, že vyjasnění či určitý zásah v právních předpisech EU zasluhují následující kritické aspekty.

² Směrnice byla změněna dvakrát – směrnicí (EU) 2022/228, pokud jde o její uvedení do souladu s pravidly Unie o ochraně osobních údajů, a směrnicí (EU) 2023/2843, pokud jde o digitalizaci justiční spolupráce.

³ Evropský vyšetřovací příkaz se nevztahuje na Dánsko a Irsko, proto se tyto země tohoto kola hodnocení nezúčastnily.

(Ne)uplatňování pravidla speciality. Některé členské státy v současnosti považují za nutné obdržet souhlas vykonávajícího státu s použitím důkazů shromážděných prostřednictvím evropského vyšetřovacího příkazu v jiných trestních řízeních; další členské státy jsou toho názoru, že pravidlo speciality v kontextu evropského vyšetřovacího příkazu neplatí. V zájmu zajištění jednotnosti v této důležité otázce se Komise vyzývá, aby objasnila, zda pravidlo speciality v kontextu evropského vyšetřovacího příkazu platí či nikoli, a to tak, že případně předloží legislativní návrh na změnu směrnice.

Odposlech telekomunikačního provozu. V hodnoceních se potvrdilo, že členské státy různě přistupují k otázce toho, zda sledovací opatření prováděná technickými prostředky, jako je sledování pomocí GPS a odposlech vozidel, spadají pod pojem „odposlech telekomunikačního provozu“. Z této nejistoty vyplývají podstatné obtíže, zejména při uplatňování mechanismu informování stanoveného v článku 31 směrnice. Hodnotící týmy proto vyzvaly Komisi, aby předložila legislativní návrh na změnu směrnice tak, aby se pojem „odposlech telekomunikačního provozu“ vyjasnil. Velká většina odborníků z praxe a expertů však vyjádřila názor, že sledovací opatření, jako je sledování pomocí GPS a odposlech vozidel, by měla být podpořena mechanismem informování podobným tomu, který stanoví článek 31 směrnice, a to v případech, kdy není nutná technická pomoc ze strany členského státu, v němž se cíl opatření nachází.

Přeshraniční sledování a článek 40 Úmluvy k provedení Schengenské dohody. Ukazuje se, že vztah mezi směrnicí a článkem 40 této úmluvy v oblasti přeshraničního sledování je poměrně problematický. Mezi členskými státy existují rozdíly, pokud jde o to, zda a do jaké míry je přeshraniční sledování opatřením policejní spolupráce nebo justiční spolupráce. Odborníci z praxe a experti se shodli, že jsou zapotřebí legislativní změny s cílem vyjasnit, zda se směrnice vztahuje na přeshraniční sledování prováděné za účelem shromažďování důkazů v trestním řízení.

Evropský vyšetřovací příkaz ve vztahu k výměnám informací. Nedostatek ve směrnici, na který některé členské státy během hodnocení upozornily, se týká toho, že chybí ustanovení upravující postup, kdy lze evropský vyšetřovací příkaz vydat a vykonat za účelem vyžádání a udělení souhlasu s použitím informací již dříve sdílených mezi donucovacími orgány nebo získaných spontánní výměnou informací jako důkazu v trestním řízení. To je obzvláště důležité v případech, kdy právo daného státu vyžaduje získání souhlasu s použitím informací poskytnutých na základě spolupráce mezi policejními orgány jako důkazu v trestním řízení.

Příloha A. Odborníci z praxe z několika členských států vyzvali k legislativnímu zásahu, díky němuž bude příloha A uživatelsky přívětivější, a navrhli řadu možných změn, které by podle jejich názoru usnadnily vyplňování přílohy A a zlepšily komunikaci mezi vydávajícími a vykonávajícími orgány.

Další téma, které se během hodnocení podrobně projednávalo, se týká využívání videokonferencí k zajištění účasti obviněné osoby na soudním jednání z jiného členského státu. Některé členské státy vydávají a vykonávají evropské vyšetřovací příkazy za účelem zajištění účasti obviněné osoby na soudním jednání na dálku prostřednictvím videokonference, zatímco jiné členské státy jsou toho názoru, že to nespadá do oblasti působnosti směrnice, neboť to není (vždy) spojeno se shromažďováním důkazů. Kromě toho některé členské státy vyjádřily výhrady ke slučitelnosti účasti obviněného na soudním řízení na dálku prostřednictvím videokonference s právem na spravedlivý proces a s obecnými zásadami jejich vnitrostátních právních systémů. Z hodnocení však vyplynulo, že stojí za to o tomto tématu dále diskutovat s cílem nalézt možná legislativní řešení na úrovni EU.

Ačkoli byla směrnice přijata proto, aby existoval pouze jediný nástroj pro účely shromažďování důkazů, odborníci z praxe se často setkávají s evropskými vyšetřovacími příkazy (částečně) vydávanými pro jiné účely. Existují rovněž situace, kdy účel požadovaného úkonu není jasný nebo se může v průběhu vyšetřování změnit, například v případě majetku zabaveného za účelem shromáždění důkazů, který by – v pozdější fázi – mohl být za účelem konfiskace zajištěn. Členské státy by ocenily více pokynů na úrovni EU ohledně oblasti působnosti evropského vyšetřovacího příkazu a jeho vzájemného vztahu s dalšími nástroji justiční spolupráce v trestních věcech.

Členskými státy byla rovněž předložena některá operativní doporučení s cílem dále posílit vzájemnou důvěru a zlepšit hladké uplatňování evropského vyšetřovacího příkazu. V tomto ohledu byly členské státy mimo jiné vybídnuty k tomu, aby u svých příslušných orgánů podporovaly specializaci; aby zajistily, aby vydávající orgány v příloze A uváděly jasně strukturovaný a srozumitelný popis skutečností a požadovaných úkonů, jakož i odpovídající překlad; aby přijaly pružnější jazykový režim; aby podporovaly přímý kontakt mezi vydávajícími a vykonávajícími orgány a plné provádění konzultačních postupů, jak je stanoveno ve směrnici, a zlepšily dodržování lhůt pro výkon evropského vyšetřovacího příkazu a formálních náležitostí požadovaných vydávajícími orgány.

V neposlední řadě je třeba poznamenat, že během hodnocení odborníci z praxe uvedli jen velmi málo případů, kdy byly v souvislosti s evropským vyšetřovacím příkazem uplatněny důvody pro odmítnutí uznání nebo výkonu. Důvod pro odmítnutí výkonu týkající se porušení základních práv, který je nyní poprvé stanoven v nástroji vzájemného uznávání, nebyl uplatněn téměř nikdy. Zatímco ve směrnici jsou všechny důvody pro odmítnutí výkonu fakultativní, ve svých prováděcích právních předpisech některé členské státy stanovily všechny nebo některé z nich jako povinné. Některé členské státy navíc zavedly další důvody pro odmítnutí výkonu, které směrnice nestanoví. Členskými státy bylo doporučeno, aby své prováděcí právní předpisy sladily se směrnicí.

2. ÚVOD

Díky přijetí společné akce 97/827/SVV ze dne 5. prosince 1997⁴ (dále jen „společná akce“) byl vytvořen mechanismus pro hodnocení uplatňování a provádění mezinárodních závazků v boji proti organizované trestné činnosti na vnitrostátní úrovni.

V souladu s článkem 2 společné akce se Koordinační výbor v oblasti policejní a justiční spolupráce v trestních věcech (CATS) po neformálním postupu navazujícím na jeho zasedání konané dne 10. května 2021 dohodl, že desáté kolo vzájemných hodnocení se zaměří na evropský vyšetřovací příkaz.

V tomto kole hodnocení byly zjištěny nedostatky a oblasti, v nichž je prostor ke zlepšení při uplatňování směrnice, a dále osvědčené postupy, a jeho cílem bylo zajištění účinnějšího a soudržnějšího uplatňování zásady vzájemného uznávání ve všech fázích trestního řízení v celé Unii.

Posílení soudržného a účinného provádění směrnice by dále zvýšilo vzájemnou důvěru mezi příslušnými orgány členských států a zlepšilo fungování přeshraniční justiční spolupráce v trestních věcech v prostoru svobody, bezpečnosti a práva. Kromě toho by tento proces hodnocení mohl představovat užitečný přínos pro členské státy při provádění směrnice.

Jak je stanoveno v pořadí návštěv členských států přijatém výborem CATS dne 29. června 2022 zjednodušeným písemným postupem⁵, návštěvy na místě byly zahájeny v lednu 2023 a ukončeny v dubnu 2024.

⁴ Společná akce ze dne 5. prosince 1997 přijatá Radou na základě článku K.3 Smlouvy o Evropské unii o vytvoření mechanismu pro hodnocení uplatňování a provádění mezinárodních závazků v boji s organizovanou trestnou činností na vnitrostátní úrovni.

⁵ Dokument ST 10119/22.

V souladu s článkem 3 společné akce vypracovalo předsednictví seznam odborníků za účelem hodnocení, která měla být provedena, a to na základě toho, že členské státy určily odborníky s hlubokými znalostmi o oblasti, na niž se hodnocení vztahuje. Hodnotící týmy se skládaly ze tří národních odborníků, kterým byli nápomocni jeden či více pracovníků z generálního sekretariátu Rady a pozorovatelé. V rámci tohoto kola vzájemných hodnocení bylo dohodnuto, že Evropská komise a Agentura Evropské unie pro justiční spolupráci v trestních věcech (Eurojust) by měly být přizvány jako pozorovatelé⁶.

Tato zpráva, kterou jménem předsednictví vypracoval generální sekretariát Rady, shrnuje klíčová zjištění, závěry a doporučení obsažené ve zprávách o jednotlivých zemích a formuluje doporučení členským státům a orgánům a institucím EU, přičemž zohledňuje doporučení, která byla ve zprávách o hodnocených členských státech označena za nejrelevantnější anebo která se vyskytovala opakovaně. Znění zprávy rovněž zdůrazňuje některé osvědčené postupy zjištěné v rámci tohoto kola vzájemných hodnocení, které lze sdílet mezi členskými státy.

⁶ Dokument ST 10119/22.

3. PŘÍSLUŠNÉ ORGÁNY

3.1. Vydávající a vykonávající orgány

V článku 2 směrnice je stanovena definice vydávajícího orgánu a vykonávajícího orgánu v kontextu evropského vyšetřovacího příkazu. V souladu se směrnicí může být vydávajícím orgánem soudce, soud, vyšetřující soudce nebo státní zástupce nebo jakýkoli jiný příslušný orgán určený vydávajícím státem, který jedná jako vyšetřující orgán v trestním řízení (například policie nebo správní orgán). Jestliže jedná jako vydávající orgán některý orgán z posledně uvedené kategorie, musí být evropský vyšetřovací příkaz před předáním vykonávajícímu státu vždy potvrzen justičním orgánem.⁷ Soudní dvůr Evropské unie také dále objasnil⁸, že státní zástupce nemůže vydávat evropské vyšetřovací příkazy směřující k získání provozních a lokalizačních údajů v souvislosti s telekomunikačním provozem, jestliže u obdobného vnitrostátního případu přijetí vyšetřovacího úkonu, jehož účelem je přístup k takovým údajům, spadá do výlučné pravomoci soudce. Ukázalo se však, že některé členské státy stále ještě mění své vnitrostátní právní předpisy tak, aby je sladily s tímto rozsudkem, a některé další členské státy v návaznosti na tento rozsudek zavedly praxi spočívající v připojení příslušného soudního rozhodnutí nařizujícího vyšetřovací úkon, nebo v požadavku, aby vydávající stát toto rozhodnutí předal.

Vykonávajícím orgánem je orgán, který má pravomoc uznat evropský vyšetřovací příkaz a zajistit jeho výkon v souladu se směrnicí a s postupy platnými v obdobných vnitrostátních případech.

Směrnice dále dává členským státům možnost určit ústřední orgán (nebo více ústředních orgánů), které budou příslušným orgánům nápomocny. Členský stát také může pověřit jeden nebo více ústředních orgánů správním předáváním a přijímáním evropských vyšetřovacích příkazů a další úřední korespondencí související s těmito příkazy (čl. 7 odst. 3 směrnice).

⁷ Viz další rozsudky Soudního dvora ve věci C-584/19 PPU, Staatsanwaltschaft Wien v. A. a další, ve věci C- 16/22, Staatsanwaltschaft Graz, a ve věci C- 670/22, M.N. (EncroChat).

⁸ Rozsudek ve věci C- 724/19, Trestní řízení proti HP.

Při provádění směrnice jsou mezi členskými státy odlišnosti v tom, jak organizují předávání a přijímání evropských vyšetřovacích příkazů. Z hodnocení však obecně vyplynulo, že většina členských států má systém, v jehož rámci je státní zástupce příslušný k vydání nebo potvrzení evropského vyšetřovacího příkazu během přípravného řízení a soud nebo soudce jsou příslušní k vydání evropského vyšetřovacího příkazu ve fázi soudního řízení. Podobný přístup platí pro výkon evropských vyšetřovacích příkazů, ačkoli není neobvyklé, že členské státy jmenují jeden příslušný orgán k přijímání rozhodnutí o uznání a výkonu evropského vyšetřovacího příkazu (často státní zastupitelství), který jej může k výkonu postoupit jinému orgánu v souladu s vnitrostátními postupy.

Několik členských států jmenovalo ústřední orgán nebo ústřední orgány, ale jejich pravomoci se značně liší. Celkově bylo zjištěno, že v případech, kdy bylo jako ústřední orgán určeno ministerstvo spravedlnosti, byla jeho pravomoc omezena na statistické úkoly nebo v případě potřeby usnadňování přímého kontaktu mezi vydávajícími a vykonávajícími orgány. Některé členské státy ústřední orgán formálně neurčily, mají nicméně vysoce centralizovaný systém, který vyžaduje, aby všechny příchozí a odchozí evropské vyšetřovací příkazy prošly přes jeden určitý orgán. Tímto určitým orgánem je často státní zastupitelství a bylo zjištěno, že hraje významnější úlohu, jelikož často ke všem záležitostem týkajícím se evropského vyšetřovacího příkazu poskytuje kontroly kvality a další významné vstupy.

Bez ohledu na to, které orgány jsou v jednotlivých členských státech považovány za příslušné vydávat či vykonávat evropské vyšetřovací příkazy, desáté kolo vzájemných hodnocení ukázalo, že velmi pozitivní vliv na úspěšné uplatňování evropského vyšetřovacího příkazu v praxi má vysoká úroveň specializace. Hodnotící týmy v tomto ohledu zjistily řadu osvědčených postupů. Členské státy byly oceněny v případech, kdy se státní zástupci, soudci, soudní úředníci a vyšetřovací orgány specializovaly na mezinárodní spolupráci, a jako obzvláště přínosné bylo zdůrazněno zřízení specializovaných odborů odpovědných za vydávání nebo výkon evropských vyšetřovacích příkazů. Odborníci z praxe, kteří se s evropskými vyšetřovacími příkazy každodenně nesetkávají, ocenili možnost požádat své specializované kolegy o radu, a zajistit tak správné a důsledné uplatňování evropského vyšetřovacího příkazu. Kromě toho je určitá specializace na obou stranách přínosná pro přímou komunikaci mezi vydávajícími a vykonávajícími orgány.

Na druhé straně několik zpráv o jednotlivých zemích dospělo k závěru, že k řešení nedostatečné specializace je zapotřebí doporučení. Ačkoli bylo mnoho členských států oceněno za vysokou úroveň specializace jednoho příslušného orgánu, nalézt stejnou úroveň specializace u všech ostatních příslušných orgánů zabývajících se evropským vyšetřovacím příkazem v daném členském státě bylo spíše výjimkou.

Navíc jako stejně důležitá pro úspěšné získávání důkazů v přeshraničních vyšetřováních se ukázala koordinace mezi různými (specializovanými) orgány v rámci téhož členského státu. Evropský vyšetřovací příkaz požadující více vyšetřovacích úkonů musí být často proveden několika různými vykonávajícími orgány v závislosti například na druhu požadovaného úkonu nebo územní vazbě. Z hlediska vydávání uváděly členské státy problémy, s nimiž se setkaly v případě evropských vyšetřovacích příkazů požadujících více vyšetřovacích úkonů, jako je navázání přímého kontaktu se všemi zúčastněnými orgány ve vykonávajícím státě a získání komplexního přehledu o stavu výkonu evropského vyšetřovacího příkazu. Byla vznesen požadavek na větší koordinaci mezi všemi stranami, které jsou do evropských vyšetřovacích příkazů zapojeny. Důkladná koordinace na vnitrostátní úrovni v rámci vykonávajícího státu, a to nejen mezi různými vykonávajícími orgány na justiční úrovni, ale také na policejní úrovni, má zásadní význam. Ve stejném duchu byly za svou praxi oceněny členské státy, které mají jasná ujednání ohledně orgánu odpovědného za koordinaci výkonu evropských vyšetřovacích příkazů.

3.2. Právo podezřelé nebo obviněné osoby nebo oběti podat návrh na evropský vyšetřovací příkaz

Podle čl. 1 odst. 3 směrnice může o vydání evropského vyšetřovacího příkazu požádat podezřelá nebo obviněná osoba, nebo tak může jejím jménem učinit obhájce. Při provádění tohoto ustanovení v členských státech nebyly zjištěny žádné problémy. Ačkoli byly zjištěny rozdíly v jednotlivých postupech, všechny hodnocené členské státy umožňují podezřelým nebo obviněným osobám požádat o shromáždění důkazů, a to i prostřednictvím evropského vyšetřovacího příkazu.

V praxi však obhajoba tuto možnost v kterémkoli členském státě využívá jen velmi zřídka. Hodnotitelé byli upozorněni na několik důvodů. Zaprvé zástupci několika advokátních komor uvedli, že ve fázi přípravného řízení má obhajoba omezená práva a přístup ke spisům, což omezuje praktické uplatňování těchto žádostí. Za druhé byl někdy jako omezující faktor zmíněn časový rámec pro podání takových žádostí obhajobou. Zdá se však, že nejvýznamnějším faktorem pro vysvětlení, proč jsou takové žádosti podávány tak zřídka, je nedostatek povědomí o této možnosti mezi obhájci. Několik zástupců advokátních komor uvedlo, že jednoduše nevědí, kdy a jak takové žádosti podávat. V důsledku toho se o své praktické zkušenosti v tomto ohledu mohlo podělit pouze několik členských států. V těchto členských státech však byli odborníci z praxe na obou stranách obecně spokojeni se zavedenými postupy.

Směrnice neobsahuje žádné podobné ustanovení, které by právo požádat o vydání evropského vyšetřovacího příkazu poskytovalo obětem. Příležitostně vyvstala otázka, zda by směrnice měla být v tomto ohledu změněna, ale nebylo dosaženo širší shody. Bylo nicméně rozhodnuto, že vnitrostátní právo většiny členských států obětem tak či onak umožňuje předkládat žádosti o shromáždění důkazů, a tedy o vydání evropského vyšetřovacího příkazu. To bylo opakovaně uznáno jako osvědčený postup, neboť se má za to, že tato praxe doplňuje právo oběti předkládat důkazy stanovené ve směrnici 2012/29/EU.

DOPORUČENÍ

- *Členské státy se vyzývají, aby zachovaly a pokud možno zvýšily úroveň specializace všech svých orgánů, které pracují s nástroji mezinárodní spolupráce, včetně evropského vyšetřovacího příkazu. Za tímto účelem by členské státy, které tak dosud neučinily, mohly zvážit vytvoření specializovaných úřadů nebo odborů, v nichž by se takovými případy zabývali specializovaní odborníci z praxe, jako jsou státní zástupci, soudci, policisté a úředníci.*
- *Opakovaně se potvrzuje význam přímého kontaktu mezi vydávajícími a vykonávajícími orgány pro optimální výkon evropských vyšetřovacích příkazů; v této souvislosti se členské státy vyzývají, aby zajistily, že budou zavedena právní nebo operativní opatření pro účinnou koordinaci mezi jejich vnitrostátními vykonávajícími orgány v případech, kdy je evropský vyšetřovací příkaz vydán pro více vyšetřovacích úkonů, do nichž jsou zapojeny různé příslušné vykonávající orgány, s cílem posílit účinné uplatňování evropských vyšetřovacích příkazů a usnadnit komunikaci s vydávajícím orgánem.*

4. OBLAST PŮSOBNOSTI EVROPSKÉHO VYŠETŘOVACÍHO PŘÍKAZU A VZTAH K JINÝM NÁSTROJŮM

4.1. Evropský vyšetřovací příkaz ve vztahu k jiným nástrojům

Směrnice stanoví, že evropský vyšetřovací příkaz může být vydán pro jeden nebo více konkrétních vyšetřovacích úkonů, které mají být provedeny v jiném členském státě za účelem získání důkazů. Evropský vyšetřovací příkaz lze rovněž vydat za účelem získání důkazů, které jsou již v držení příslušných orgánů vykonávajícího státu. Evropský vyšetřovací příkaz se dále vztahuje v souladu s článkem 3 směrnice na všechny vyšetřovací úkony s výjimkou vytváření společného vyšetřovacího týmu.

Ve skutečnosti však členské státy uvedly, že jsou pravidelně přijímány evropské vyšetřovací příkazy pro jiné účely, než je získávání důkazů, například v situacích, kdy by byla správnou možností žádost o vzájemnou právní pomoc. Existují také tzv. „hybridní“ evropské vyšetřovací příkazy, kde jsou požadovány vyšetřovací úkony za účelem shromáždění důkazů, jakož i další úkony, které by striktně vzato do oblasti působnosti směrnice nespádaly.

Ačkoli byl často zdůrazňován význam dodržování oblasti působnosti evropského vyšetřovacího příkazu, bylo shledáno, že většina členských států přijímá a pravidelně vykonává evropské vyšetřovací příkazy, u nichž by byla správným nástrojem žádost o vzájemnou právní pomoc, například pro žádost o doručení písemností bez důkazních účelů. Důvodem tohoto přístupu je, že vzájemná právní pomoc nemá formální požadavky a odborníci z praxe se rozhodnou evropský vyšetřovací příkaz přijmout jako vzájemnou právní pomoc, pokud jsou splněny všechny požadavky. Tento flexibilní přístup je často oceňován jako osvědčený postup, neboť přispívá k efektivitě mezinárodní spolupráce v trestních věcech a vyhýbá se dodatečným žádostem a možným nákladům (na překlad).

Pokud jde o evropský zatýkácí rozkaz (EZR), mnoho členských států obdrželo EZR souběžně s evropskými vyšetřovacími příkazy. V těchto případech je evropský vyšetřovací příkaz někdy předán pouze za účelem nalezení osoby, zatímco EZR požaduje, aby byla osoba zatčena. Většina členských států to však považuje za zbytečné a tvrdí, že EZR rovněž umožňuje úkony k nalezení osoby pro účely zadržení (vykonání EZR). Za tímto účelem mohou být navíc využity policejní kanály. Na druhé straně členské státy obvykle neodmítnou vykonat evropský vyšetřovací příkaz pro nalezení osoby za účelem jejího následného zatčení na základě EZR.

Někteří odborníci z praxe uvedli, že jsou zvyklí zvažovat, zda by vydání evropského vyšetřovacího příkazu za účelem výslechu podezřelého nebo obviněné osoby pro důkazní účely nebylo účinnou alternativou k EZR. Tento přístup je v souladu s duchem 26. bodu odůvodnění směrnice a hodnotitelé jej ocenili.

Pokud jde o zajištění a zabavení majetku, hodnocení ukázalo, že rozdíl mezi zabavením majetku pro důkazní účely a zajištěním majetku za účelem konfiskace způsobuje v praxi problémy. Značný počet členských států oznámil, že obdržel evropské vyšetřovací příkazy k zajištění majetku, který má být následně konfiskován, ačkoli o tento úkon je třeba požádat prostřednictvím osvědčení o příkazu k zajištění podle nařízení (EU) 2018/1805. Odborníci z praxe uznávají, že účel zajištění nebo zabavení majetku může být smíšený a může se v průběhu vyšetřování změnit. Paralelní či souběžné použití dvou nástrojů může být v praxi matoucím a zpožďujícím prvkem. Dalším problémem, který byl vznesen, byla skutečnost, že před osvědčením o příkazu k zajištění je často vydán evropský vyšetřovací příkaz, v jehož důsledku byla zjištěna existence příslušného majetku a místo, kde se nalézá. Tyto otázky jsou ještě složitějšími, pokud se liší orgány příslušné k vyřizování evropského vyšetřovacího příkazu a osvědčení o příkazu k zajištění.

V průběhu několika hodnotících návštěv proběhly diskuse o majetku, jako je luxusní zboží a peníze. Některé členské státy tvrdily, že tyto položky by neměly být zabavovány na základě evropského vyšetřovacího příkazu, zatímco v jiných členských státech by mohly mít v některých případech důkazní účely.

Pokud jde o společné vyšetřovací týmy (SVT), většina členských států se nesetkala s žádnými obtížemi. Pokud je v rámci SVT nezbytné získat důkazy z nezúčastněného členského státu, považuje se za osvědčený postup, aby evropský vyšetřovací příkaz vždy uváděl, že vyšetřování je prováděno SVT a že výsledky výkonu evropského vyšetřovacího příkazu budou sdíleny mezi všemi účastníky. Tato praxe obecně nevyvolává žádné problémy pro členy SVT ani pro nezúčastněný vykonávající stát. Jeden členský stát tvrdil, že pravidlo speciality se v souvislosti s evropskými vyšetřovacími příkazy nepoužije, a že důkazy shromážděné prostřednictvím evropského vyšetřovacího příkazu vydaného členem SVT tudíž mohou být sdíleny nejen s ostatními členy SVT, ale i mimo SVT. Několik členských států uvedlo, že pokud se vyšetřování dostatečně nepřekrývají, raději než SVT upřednostňují použití jiných nástrojů spolupráce, jako je evropský vyšetřovací příkaz.

Během návštěv několik odborníků z praxe poukázalo na to, že vzájemný vztah s jinými soudními nástroji může být náročný a může způsobit zpoždění v řízení. Tak je tomu zejména v případě, kdy se cíl úkonu v průběhu trestního řízení změní. Experti a odborníci z praxe se však shodli na tom, že vydávající orgány by měly v příloze A vždy uvést, zda jsou v souvislosti se stejným případem použity i jiné právní nástroje (viz také kapitola 5).

Bylo namítnuto, že je třeba věnovat větší pozornost vzájemnému vztahu mezi jednotlivými nástroji, aby byl zachován hladký vztah mezi nimi, jak je rovněž zdůrazněno v 34. bodě odůvodnění směrnice. Některé zprávy o jednotlivých zemích požadovaly příručku nebo pokyny vydané Komisí nebo další odbornou přípravu v této oblasti ze strany Evropské sítě pro justiční vzdělávání (EJTN).

4.2. Evropský vyšetřovací příkaz ve vztahu k výměně informací

Členské státy se setkávají s příchozími a odchozími evropskými vyšetřovacími příkazy, které žádají o souhlas s použitím informací dříve získaných prostřednictvím policejní spolupráce jako důkazu v trestním řízení. Vykonávající státy jsou obecně ochotny udělit souhlas, ačkoli vyvstávají problémy, pokud jde o vhodný postup, jak by měl být takový souhlas udělen. Směrnice takový postup pro udělení souhlasu neobsahuje, ale rámcové rozhodnutí 2006/960/SVV a jeho nástupce, směrnice (EU) 2023/977, možnost udělení souhlasu zmiňují, aniž by uváděly, jak může být udělen.

Spontánní výměna informací mezi justičními orgány nebyla členskými státy zmiňována tak často jako forma žádosti o souhlas s použitím informací dříve získaných prostřednictvím policejní spolupráce. Podobně však bylo v této věci namítnuto, že ani směrnice se touto otázkou nezabývá⁹ a členské státy mají odlišné názory na to, zda je vždy třeba vydat evropský vyšetřovací příkaz za účelem použití důkazů získaných spontánní výměnou.

⁹ Na rozdíl například od článku 7 Úmluvy o vzájemné pomoci v trestních věcech mezi členskými státy Evropské unie (2000/C 197/01).

Celkově několik hodnotících týmů dospělo k závěru, že je třeba tuto záležitost vyjasnit, a že by proto bylo přínosné, kdyby směrnice stanovila jasnou možnost požádat o souhlas s použitím informací, které byly dříve sdíleny mezi donucovacími orgány nebo prostřednictvím spontánní výměny informací mezi justičními orgány, jako důkazu.

4.3. Evropský vyšetřovací příkaz ve vztahu k různým fázím řízení

Směrnice se vztahuje na všechny fáze trestního řízení, včetně fáze soudního řízení. Hodnocení však ukázalo, že mezi členskými státy neexistuje shoda ohledně použití evropského vyšetřovacího příkazu po konečném rozhodnutí, které bylo vydáno v návaznosti na trestní řízení. Některé členské státy se domnívají, že směrnici lze vykládat tak, že evropský vyšetřovací příkaz může rovněž zahrnovat určité úkony po vydání konečného rozhodnutí, např. získání údajů o místě pobytu za účelem kontaktování odsouzené osoby, v samostatných finančních vyšetřováních zaměřených na výkon příkazu ke konfiskaci nebo v řízeních týkajících se uplatňování alternativních sankcí a rozhodnutí o probaci.

Několik členských států dále tvrdilo, že se nikdy nesetkaly s evropským vyšetřovacím příkazem v průběhu výkonu konečného rozhodnutí, ale teoreticky nevidí žádné překážky pro vydání či vykonání evropského vyšetřovacího příkazu v této fázi, pokud je to pro důkazní účely a evropský vyšetřovací příkaz je ve skutečnosti správným nástrojem, jenž má být použit.

Na druhé straně několik členských států vyjádřilo pevné přesvědčení, že evropský vyšetřovací příkaz by nikdy neměl být používán ve fázích výkonu konečného rozhodnutí, neboť nespadá do oblasti působnosti směrnice, a že za tímto účelem jsou k dispozici jiné nástroje. V praxi se zdá, že evropské vyšetřovací příkazy jsou v této fázi využívány jen velmi zřídka, takže zkušenosti (s otázkami souvisejícími) s touto záležitostí jsou rovněž omezené. Několik členských států uvedlo příklady případů, kdy požádaly vydávající stát, aby pro svou žádost použil jiný použitelný nástroj, a orgány obvykle dosáhly dohody prostřednictvím přímých konzultací.

DOPORUČENÍ

- *Komise se vyzývá, aby zvážila vydání příručky nebo pokynů týkajících se evropského vyšetřovacího příkazu a jeho vzájemného vztahu s dalšími nástroji justiční spolupráce v trestních věcech, včetně rámcového rozhodnutí o EZR a nařízení (EU) 2018/1805 o příkazech k zajištění a konfiskaci. Kromě toho se EJTN vybízí, aby zvýšila povědomí a posílila dialog o propojení mezi těmito nástroji.*
- *Komise se vyzývá, aby zvážila předložení legislativního návrhu na změnu směrnice tak, aby stanovila možnost požádat o souhlas s použitím informací již dříve sdílených mezi donucovacími orgány nebo spontánní výměnou informací mezi justičními orgány, a to pro použití jako důkazu v trestním řízení.*

5. OBSAH A FORMA

5.1. Obecné problémy

V souladu s článkem 5 směrnice může být evropský vyšetřovací příkaz vydán pouze vyplněním a podpisem formuláře uvedeného v příloze A. Příloha A, která je k dispozici ve všech jazycích EU, byla vypracována s cílem poskytnout orgánům jednotný a účinný způsob umožňující zahrnout veškeré informace relevantní pro vykonávající stát. Cílem samostatných oddílů a políček k zaškrtnutí je poskytnout přehled případu a požadovaných úkonů. Během návštěv odborníci z praxe uvedli, že se v průběhu let stále více seznamují s formulářem uvedeným v příloze A a zvykají si na jeho vyplňování. Hodnocení však ukázalo, že mnoho odborníků z praxe v různých členských státech se v souvislosti s přílohou A potýká s problémy. Cílem této podkapitoly je poskytnout přehled o problémech, s nimiž se nejčastěji setkávají.

- **Neúplné či nejasné evropské vyšetřovací příkazy.** Téměř všechny členské státy uvedly, že často obdrží evropské vyšetřovací příkazy, které jsou neúplné, nekonzistentní nebo nejasné. Není neobvyklé vidět evropské vyšetřovací příkazy, které neobsahují základní informace o skutečnostech a čase a místě nebo odůvodnění požadovaného úkonu (požadovaných úkonů). V některých případech je obtížné shrnutí skutečností rozumět, protože vydávající orgán jednoduše zkopíroval a vložil dlouhé a komplexní věty z podkladových vnitrostátních dokumentů. Mohou se vyskytnout nesprávná čísla bankovních účtů nebo nesprávné údaje týkající se podezřelého. Vydávající orgán někdy uvádí úkony, které si přeje vykonat, ale nezaškrtně příslušná políčka v oddíle C. Kromě toho se v textu objevují nesrovnalosti týkající se například popisu postavení osoby, která má být vyslechnuta (svědek, oběť, podezřelý). Mnoho zpráv obsahuje doporučení všem členským státům, aby věnovaly zvláštní pozornost zajištění toho, aby skutečnosti a požadované úkony v evropském vyšetřovacím příkazu byly formulovány jasně strukturovaným a srozumitelným způsobem s ohledem na čtenáře. Rovněž bylo navrženo, aby vydávající orgány používaly krátké věty a přesný jazyk pro usnadnění správných překladů. Hodnotící týmy však poukázaly na to, že nedostatky v obsahu evropského vyšetřovacího příkazu, jako jsou nedostatečné informace nebo chyby v překladu, by neměly vést k nevykonání evropského vyšetřovacího příkazu, ale spíše ke konzultaci s vydávajícími orgány.

- **Oddíl D.** Tento oddíl umožňuje členským státům informovat vykonávající orgány, že evropský vyšetřovací příkaz souvisí s určitým předchozím evropským vyšetřovacím příkazem. Směrnice však neobsahuje zvláštní oddíl, který by uváděl, že evropský vyšetřovací příkaz souvisí s jinými žádostmi či příkazy v oblasti justiční spolupráce, jako je EZR, SVT, osvědčení o příkazu k zajištění nebo jakákoli žádost o vzájemnou právní pomoc, ačkoli hodnotící týmy a odborníci z praxe se často shodli na tom, že být informován o jiných příslušných žádostech či příkazech je právě tak důležité pro zajištění účinného výkonu evropského vyšetřovacího příkazu. Například není neobvyklé, že evropský vyšetřovací příkaz požaduje domovní prohlídku, která musí být koordinována s EZR požadujícím zatčení osoby žijící v tomto domě. Není třeba uvádět, že příslušné vykonávající orgány (které se mohou lišit v závislosti na nástroji) by měly být informovány o všech žádostech, aby bylo možné výkon hladce koordinovat. V několika zprávách vyjádřili odborníci z praxe přání mít v příloze A oddíl, v němž lze uvést vztah k předchozím žádostem či příkazům. Zároveň byly členské státy vyzvány, aby považovaly oddíl D za oddíl, který již poskytuje prostor pro uvedení dalších relevantních žádostí, bez ohledu na jejich právní základ.

- **Uživatelská přívětivost formuláře.** V několika zprávách bylo uvedeno, že je třeba učinit přílohu A uživatelsky přívětivější. Některé členské státy uvedly, že oddíly C a G jsou často zaměňovány, a kladly si otázku, zda by neměly být umístěny po sobě. Oddíl C vyžaduje, aby vydávající orgán nejprve na začátku formuláře uvedl, které úkony je třeba provést, a teprve později ve formuláři (v oddíle G) může tyto úkony odůvodnit. Některé zprávy navrhly zahrnout dodatečné úkony do oddílu C jako zaškrťovací políčko, zejména pro prohlídky, neboť se jedná o často používaný vyšetřovací úkon. Kromě toho bylo navrženo zlepšit oddíl G tím, že se umožní zaškrtnutí políčka pro uvedení fáze vyšetřování (přípravné řízení nebo soudní řízení). Dále bylo zjištěno, že oddíly C a H obsahují zbytečná opakování a že odborníci z praxe musí dvakrát uvést, jaký druh úkonu je požadován. Pokud jde o políčka, řada orgánů by raději viděla, že podezřelá a obviněná osoba jsou odděleny a chtěla by mít pro každý úkon v oddíle C políčko pro svědky a oběti. Některé členské státy tvrdily, že by měl existovat oddíl pro otázky, které mají být položeny svědkovi, podezřelému či obviněné osobě, nebo případně by bylo možné zaškrtnout políčko odkazující na přiložený seznam otázek. V této věci bylo považováno za užitečné vytvořit samostatný oddíl pro seznam případných příloh (např. rozhodnutí vnitrostátního soudu). V neposlední řadě různé zprávy zdůraznily, že mnoho odborníků z praxe považuje přílohu A za příliš dlouhou a ocenilo by možnost zkrácení nebo „skrytí“ oddílů, které nejsou v konkrétních případech nutné.

Jeden členský stát zmínil konkrétní otázku ohledně podpisu evropského vyšetřovacího příkazu. V přímém důsledku zvýšeného nebezpečí, které představuje organizovaná trestná činnost, se odborníci z tohoto členského státu rozhodli podepisovat v nejcitlivějších případech evropský vyšetřovací příkaz anonymně prostřednictvím čísla, a to z důvodu ochrany své totožnosti. Nebylo však jasné, zda je tato praxe v souladu se směrnicí.

Během návštěv byly členské státy dotázány, jak reagují na naléhavé situace a zda mohou provádět vyšetřovací úkony na základě telefonického hovoru od kolegy v zahraničí. Většina členských států (s několika výjimkami) uvedla, že evropské vyšetřovací příkazy, které byly oznámeny ústně, nepřijímají a s výjimkou přípravných úkonů nekonají ani neprovádějí žádný vyšetřovací úkon před obdržением evropského vyšetřovacího příkazu v písemné podobě.

Celkově hodnocení ukázalo, že problémy týkající se formuláře evropského vyšetřovacího příkazu jsou dvojí. Zaprvé je třeba přijmout legislativní opatření s cílem učinit přílohu A uživatelsky přívětivější. Zadruhé, členské státy by se měly více snažit o vyplnění formuláře evropského vyšetřovacího příkazu jasným a konzistentním způsobem a o poskytování srozumitelných informací.

5.2. Jazykový režim a otázky související s překladem

Článek 5 odst. 2 směrnice stanoví, že každý členský stát musí uvést pro situace, kdy je vykonávajícím státem, další jazyk či jazyky patřící mezi úřední jazyky orgánů Unie, které mohou být kromě jeho úředního jazyka nebo úředních jazyků užity při vyplňování nebo překladu evropského vyšetřovacího příkazu. Bod odůvodnění č. 14 vyzývá členské státy k tomu, aby zahrnuly vedle svého úředního jazyka (svých úředních jazyků) alespoň jeden jazyk, který se v rámci EU běžně používá.

Hodnocení ukázalo, že některé členské státy jsou, pokud jde o jazykový režim, flexibilní. Například jeden členský stát oficiálně přijímá evropské vyšetřovací příkazy až ve čtyřech jazycích. Jiný členský stát přijímá evropské vyšetřovací příkazy ve třech jazycích a navíc v jakémkoli jiném jazyce za předpokladu, že jeho přijetí nic nebrání. Nejběžnějším dalším jazykem uváděným členskými státy je angličtina. Návštěvy nicméně odhalily, že některé členské státy do svého oznámení zahrnuly další jazyk (často angličtinu), avšak v praxi se ukazuje, že evropské vyšetřovací příkazy v tomto dalším jazyce nepřijímají.

Navzdory znění čl. 5 odst. 2 některé členské státy uvedly pouze svůj vlastní úřední jazyk jako jediný, v němž evropské vyšetřovací příkazy přijímají. Několik členských států souhlasilo s přijetím evropského vyšetřovacího příkazu v jazyce sousední země pod podmínkou vzájemnosti.

Většina zpráv vyzvala všechny členské státy, aby kromě svého úředního jazyka ve svém oznámení týkajícím se jazykového režimu zahrnuly v duchu čl. 5 odst. 2 a 14. bodu odůvodnění směrnice další jazyk běžně používaný v Unii. Velký počet odborníků z praxe a hodnotitelů uvedl, že angličtina je běžně používaným jazykem v mezinárodní justiční spolupráci.

Mnoho členských států oznámilo potíže s překladem evropských vyšetřovacích příkazů. Z hlediska výkonu se odborníci z praxe setkávají s velmi nekvalitními (strojovými) překlady, což v některých případech téměř znemožňuje porozumět skutečnostem a požadovanému úkonu (požadovaným úkonům). V těchto případech se obvykle od vydávajícího státu požadují vyjasnění nebo nový překlad, což vede ke zpožděním při výkonu. V několika zprávách bylo považováno za osvědčený postup připojit k překladu původní verzi evropského vyšetřovacího příkazu, aby vykonávající stát mohl v případě potřeby sám přeložit evropský vyšetřovací příkaz (nebo jeho části). Některé členské státy uvedly, že by mnohem raději obdržely evropský vyšetřovací příkaz přeložený do (dobré) angličtiny než špatný překlad do svého úředního jazyka.

Z hlediska vydávání zmínili odborníci z praxe problémy při hledání kvalifikovaného překladatele pro některé jazyky. Některé orgány mají interní překladatelské služby, často však nikoli pro každý úřední jazyk, kterým se v EU hovoří. Proto je v některých případech nalezení kvalifikovaného překladatele obtížné a nákladné. Některé zprávy dokonce popsaly situace, kdy je pravděpodobné, že evropské vyšetřovací příkazy nemohly být vydány, protože bylo jednoduše nemožné je přeložit do úředního jazyka vykonávajícího státu.

Při pohledu na kapitolu 5.1. je pravda, že kvalita překladů je rovněž ovlivněna matoucími, nesrozumitelnými a neúplnými informacemi v původním znění evropského vyšetřovacího příkazu. Na druhé straně mnoho zpráv vyzvalo všechny členské státy, aby vyvinuly větší úsilí o zajištění a zlepšení kvality překladů.

DOPORUČENÍ

- *Vydávajícím orgánům členských států se doporučuje, aby věnovaly zvláštní pozornost zajištění jasně strukturovaného a srozumitelného popisu skutečností a požadovaných úkonů v evropském vyšetřovacím příkazu a snažily se myslet na čtenáře.*
- *Vydávajícím orgánům členských států se doporučuje, aby při vydávání evropského vyšetřovacího příkazu v příloze A uvedly všechny související žádosti či příkazy týkající se justiční spolupráce, jako jsou předchozí či souběžné EZR, osvědčení o příkazu k zajištění nebo SVT.*
- *Komise se vyzývá, aby předložila legislativní návrh na změnu směrnice tak, aby byla příloha A uživatelsky vstřícnější a účinnější, s přihlédnutím ke zjištěným nedostatkům.*
- *Členské státy se vyzývají, aby ve svém prohlášení o jazykovém režimu uvedly kromě svého úředního jazyka i další jazyk běžně používaný v Unii v duchu čl. 5 odst. 2 a 14. bodu odůvodnění směrnice.*
- *Vydávajícím orgánům členských států se doporučuje, aby zajistily dobrou kvalitu překladů. Dále se jim doporučuje, aby k překladu připojily původní verzi evropského vyšetřovacího příkazu.*

6. PŘEDÁVÁNÍ EVROPSKÉHO VYŠETŘOVACÍHO PŘÍKAZU A PŘÍMÝ KONTAKT

Toto kolo hodnocení se zabývalo dvěma hlavními tématy týkajícími se předávání evropského vyšetřovacího příkazu: i) určení příslušného orgánu ve vykonávajícím státě, kterému má být evropský vyšetřovací příkaz zaslán; ii) prostředky předávání, zejména zda je elektronický přenos evropského vyšetřovacího příkazu dostačující a za jakých podmínek, nebo zda je předání originálu evropského vyšetřovacího příkazu v tištěné podobě (rovněž) nezbytné.

Ačkoli byly uváděny určité občasné obtíže, hodnocení obecně ukázala, že určení příslušného vykonávajícího orgánu nepředstavuje žádné významné problémy.

Otázka bezpečných prostředků předání se ukázala jako složitější: zprávy zdůraznily existenci různých a někdy nesoudržných názorů a přístupů mezi členskými státy, což by mohlo mít zásadní dopad na hladké uplatňování evropského vyšetřovacího příkazu. Z tohoto kola hodnocení jasně vyplynulo, že plné zavedení elektronického systému pro bezpečnou komunikaci mezi příslušnými orgány členských států (digitální systém výměny elektronických důkazů – eEDES) by mělo výrazně zlepšit účinnost, rychlost a bezpečnost předávání evropských vyšetřovacích příkazů.

6.1. Určení příslušného vykonávajícího orgánu

Hodnocení potvrdila, že zásadním zdrojem je Evropský soudní atlas (Atlas EJS). Vydávající orgány členských států pravidelně a aktivně využívají Atlas EJS k určení a navázání přímého kontaktu s příslušnými vykonávajícími orgány jiných členských států. Bylo však poukázáno na to, že informace o příslušných orgánech v Atlasu EJS byly někdy neúplné nebo zastaralé. Odborníci z praxe zdůraznili, že tyto informace by měly vždy zahrnovat správné e-mailové adresy a telefonní čísla příslušných orgánů, aby byl usnadněn přímý kontakt.

Odborníci z praxe z jednoho členského státu navrhli, aby EJS zvážila zpřístupnění atlasu ve všech úředních jazycích EU. Kromě toho byla EJS v jedné zprávě vyzvána, aby zvážila zlepšení Atlasu, pokud jde o případy, kdy je vydán evropský vyšetřovací příkaz za účelem výkonu několika vyšetřovacích úkonů.

Vzhledem k tomu, že podle jednomyslného názoru odborníků z praxe se Atlas EJS osvědčil jako cenný nástroj, a vzhledem k tomu, že je důležité navázat přímý kontakt v souladu se směrnicí, bylo doporučeno, aby členské státy zajistily, že jejich informace o příslušných orgánech v Atlasu EJS jsou správné, úplné a aktuální.

Vydávající orgány se však někdy potýkají s obtížemi při určování vykonávajícího orgánu, zejména v členských státech, které nemají ústřední místo pro přijímání evropských vyšetřovacích příkazů, v případech, kdy je požadováno více vyšetřovacích úkonů a vykonávající stát má různé příslušné orgány, nebo v případech, kdy není známo místo, kde má být požadovaný úkon proveden. Pokud v takových případech vyvstanou obtíže, uchýlí se vydávající orgány k řadě různých zdrojů v souladu s čl. 7 odst. 5 směrnice.

Podle zjištění tohoto kola hodnocení vydávající orgány často žádají o pomoc kontaktní místa EJS nebo ve složitějších případech příslušné národní zastoupení Eurojustu. Mohou si rovněž vyžádat informace od ústředních orgánů, jsou-li určeny, od ministerstva spravedlnosti nebo od styčných soudců nebo státních zástupců přítomných v jejich členském státě nebo vyslaných do zahraničí. V několika členských státech jsou skupiny, jednotky či sítě odborníků z praxe vysoce specializované na justiční spolupráci připraveny pomáhat svým kolegům při řešení záležitostí týkajících se přeshraničních případů, včetně určení příslušného vykonávajícího orgánu. K určení příslušného vykonávajícího orgánu se někdy využívají policejní kanály.

Je třeba poznamenat, že v případech, kdy orgány, které obdrží evropský vyšetřovací příkaz ve vykonávajícím státě, nejsou příslušné k jeho uznání a výkonu, obecně dodržují čl. 7 odst. 6 směrnice a předají evropský vyšetřovací příkaz z moci úřední příslušnému vykonávajícímu orgánu. Až na několik výjimek totiž odborníci z praxe neuváděli žádné případy, kdy byl evropský vyšetřovací příkaz vrácen vydávajícímu orgánu, protože byl zaslán orgánu ve vykonávajícím státě, který nebyl příslušný k jeho uznání nebo výkonu. V některých zprávách bylo důsledné dodržování čl. 7 odst. 6 považováno za osvědčený postup a doporučeno všem členským státům.

6.2. Způsoby předávání

Většina členských států téměř doslovně do svých právních předpisů provedla čl. 7 odst. 1 směrnice, podle něhož by měl být evropský vyšetřovací příkaz předán vydávajícím orgánem vykonávajícímu orgánu způsobem umožňujícím vyhotovení písemného záznamu a za podmínky, že vykonávajícímu státu umožňují ověřit jeho pravost.

Odborníci z praxe se obecně shodují na tom, že elektronické předávání evropských vyšetřovacích příkazů je mnohem lepším řešením než zasílání písemností poštou, což je ze své podstaty pomalejší a vede k vyšším nákladům. Avšak vzhledem k tomu, že povinnost příslušných orgánů členských států komunikovat pro účely evropského vyšetřovacího příkazu prostřednictvím decentralizovaného informačního systému ještě neplatí¹⁰, příslušné orgány se i nadále potýkají s problémy týkajícími se bezpečných kanálů, ochrany údajů a pravosti.

Příslušné orgány většiny členských států obvykle zasílají evropské vyšetřovací příkazy e-mailem a přijímají evropské vyšetřovací příkazy předané e-mailem za předpokladu, že mohou ověřit jejich pravost (pravost může být zajištěna například elektronickým podpisem nebo rovnocennou formou ověření).

Některé členské státy objasnily, že jako vykonávající orgány přijímají evropské vyšetřovací příkazy zaslané e-mailem, pokud nevystanou pochybnosti nebo problémy týkající se pravosti; v takových případech žádají vydávající orgán, aby evropský vyšetřovací příkaz zaslal jinými dohodnutými alternativními prostředky.

Některé členské státy však trvají na tom, aby byl původní evropský vyšetřovací příkaz doručen poštou, pokud není evropský vyšetřovací příkaz předán bezpečnými kanály, jako jsou kanály Eurojustu. V naléhavých případech je možné zahájit výkon evropského vyšetřovacího příkazu před jeho doručením poštou na základě elektronicky předané kopie. V tomto ohledu některé hodnotící týmy vyzvaly členské státy, aby přijímaly evropské vyšetřovací příkazy zaslané elektronickými prostředky, pokud jsou v souladu s článkem 7 směrnice, a nikoli pouze ty, které jsou zasílány poštou.

Příslušné vydávající orgány několika členských států oznámily, že originály evropských vyšetřovacích příkazů stále zasílají poštou nebo kurýrem, a to i po jejich prvotním elektronickém předání. Jen málo členských států je v tomto ohledu obzvláště striktních a evropské vyšetřovací příkazy nezasílá e-mailem z důvodu nedostatku bezpečných kanálů a z důvodů ochrany údajů.

¹⁰ Podle čl. 26 odst. 3 nařízení o digitalizaci.

Je třeba rovněž poznamenat, že různé přístupy k otázce předávání údajů nezaujímají pouze příslušné orgány z různých členských států; dokonce i odborníci z praxe z téhož členského státu mají někdy odlišné názory na to, jak by měly být evropské vyšetřovací příkazy zasílány a přijímány. V jednom členském státě byla většina odborníků z praxe během návštěvy na místě toho názoru, že zasílání evropských vyšetřovacích příkazů e-mailem je dostatečné, zatímco jiní odborníci z praxe vyjádřili názor, že evropské vyšetřovací příkazy by měly být zasílány elektronicky, pouze pokud jsou předávány prostřednictvím Eurojustu.

Očekává se, že jakékoli problémy týkající se bezpečného předávání evropských vyšetřovacích příkazů budou vyřešeny po úplném zavedení decentralizovaného informačního systému na základě jednotného právního rámce vytvořeného nařízením o digitalizaci¹¹. Od 17. ledna 2028 bude přeshraniční komunikace podle směrnice zpravidla probíhat prostřednictvím tohoto decentralizovaného informačního systému. Členské státy se mohou rozhodnout pro vývoj nebo úpravu svých vlastních vnitrostátních informačních systémů za účelem připojení k decentralizovanému informačnímu systému nebo pro použití referenčního prováděcího softwaru, který má pro tyto účely vyvinout Komise. Vzhledem k přínosům, které mohou bezpečné komunikační prostředky přinést, bylo doporučeno, aby členské státy až do zprovoznění decentralizovaného informačního systému pro evropský vyšetřovací příkaz podle nařízení o digitalizaci využívaly systém eEDES, který vyvinula Komise na podporu výměn podle směrnice. Předpokládá se, že systém eEDES, který se v současné době používá jako dobrovolný nástroj, se podle nařízení o digitalizaci stane referenčním prováděcím softwarem.

V současné době je používání systému eEDES dobrovolné: ne všechny členské státy se připojily k pilotnímu projektu a ne všechny orgány v rámci členských států zapojených do pilotního projektu jsou připojeny. Členské státy, které se již účastní pilotního projektu eEDES, za to byly oceněny hodnotícími týmy, které je rovněž vybízely k připojení všech příslušných orgánů do systému, což se v některých členských státech zdá být poměrně náročné z důvodu nedostatku odpovídající digitální infrastruktury.

Odborníci z praxe využívající eEDES uvedli určité obtíže, s nimiž se setkali, a vlastnosti systému, které by mohly být zlepšeny (např. povinnost vyplnit formulář evropského vyšetřovacího příkazu přímo v systému eEDES byla zmíněna jako problematická; odborníci z praxe rovněž zmínili, že eEDES nezohledňuje potřebu uchovávat evropské vyšetřovací příkazy ve vnitrostátních soudních databázích). Hodnotící týmy proto vyzvaly Komisi, aby zvažila zlepšení systému a zabývala se problémy zjištěnými a návrhy předloženými během tohoto kola hodnocení.

¹¹ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2023/2844 ze dne 13. prosince 2023 o digitalizaci justiční spolupráce a přístupu ke spravedlnosti v přeshraničních občanských, obchodních a trestních věcech a o změně některých aktů v oblasti justiční spolupráce.

6.3. Přímý kontakt

Po předání evropského vyšetřovacího příkazu probíhá v převážné většině případů komunikace mezi vydávajícím a vykonávajícím orgánem přímo, nejčastěji e-mailem nebo telefonicky. V některých zprávách hodnotící týmy ocenily, že příslušné orgány dotčených členských států vždy usilovaly o navázání přímého kontaktu během výkonu evropského vyšetřovacího příkazu za účelem vyřešení jakýchkoli pochybností nebo řešení případných problémů. Bylo rovněž navrženo, aby členské státy zajistily, že kontaktní osoba nebo osoby uvedená či uvedené v evropském vyšetřovacím příkazu hovoří v dostatečné míře anglicky, aby to umožňovalo účinnou přímou komunikaci (viz také kapitola 14).

Pokud nastanou problémy s komunikací, v případě zpoždění, ve složitých nebo naléhavých případech nebo pokud existuje zvláštní potřeba koordinace (např. evropské vyšetřovací příkazy týkající se více vyšetřovacích úkonů nebo vyšetřovacích úkonů, které mají být provedeny v různých členských státech), uskutečňuje se kontakt prostřednictvím Eurojustu, EJS nebo ústředního orgánu nebo s jejich pomocí. Během tohoto kola hodnocení odborníci z praxe často zdůrazňovali přidanou hodnotu Eurojustu a EJS při usnadňování komunikace a koordinace, zejména ve složitých nebo mnohostranných případech.

6.4 Informační povinnost – Příloha B

Ustanovení čl. 16 odst. 1 směrnice ukládá vykonávajícímu státu povinnost potvrdit přijetí evropského vyšetřovacího příkazu do jednoho týdne od jeho obdržení vyplněním a odesláním formuláře uvedeného v příloze B. Účelem přílohy B je informovat vydávající stát, že evropský vyšetřovací příkaz byl řádně obdržen; jedná se o klíčový prvek při navazování přímého kontaktu mezi vykonávajícími a vydávajícími orgány.

Většina členských států se domnívá, že příloha B je vhodná pro daný účel, ačkoli několik zpráv obsahovalo návrhy na změny, jako je povinné uvedení e-mailové adresy nebo odstranění potřeby podepsat formulář. Vzhledem k tomu, že formulář obsahuje prostor vyhrazený pro jakékoli další informace, které jsou pro vydávající orgán považovány za užitečné pro úspěšný výsledek postupu spolupráce, má se za to, že tento prostor by mohl být využit k upozornění vystavujícího orgánu na neúplné nebo nesprávné vyplnění formuláře uvedeného v příloze A a k požádání vydávajícího orgánu, aby provedl veškerá nezbytná nebo vhodná doplnění nebo opravy.

Některé členské státy uvedly, že kontaktní údaje vyplněné vykonávajícím státem jsou často neúplné nebo nesprávné. Zprávy rovněž zmiňovaly, že někteří odborníci z praxe se rozhodli potvrdit přijetí jiným způsobem, než je formulář uvedený v příloze B, například pouhým zasláním e-mailu.

Ačkoli někteří odborníci připustili, že jejich pracovní zátěž nebo jiné faktory občas vedly k tomu, že zapomněli přílohu B odeslat, hlavním (ironickým) závěrem v této věci je, že se zdá, že příloha B je vždy odesílána, avšak nikdy obdržena. Vydávající orgány několika členských států uvedly, že často musí vykonávajícímu státu zasílat upomínky, protože neobdržely přílohu B.

Vzhledem k důležité úloze, kterou příloha B při navazování přímých kontaktů hraje, mnoho zpráv vyzvalo všechny členské státy, aby systematicky odesílaly přílohu B a poskytovaly vydávajícímu státu úplné a správné kontaktní údaje.

DOPORUČENÍ

- *Členské státy by měly zajistit, aby informace v Evropském soudním atlasu EJS byly správné, úplné a aktuální, aby se usnadnila identifikace příslušného vykonávajícího orgánu a umožnil přímý kontakt mezi vydávajícími a vykonávajícími orgány.*
- *Příslušné orgány členských států se vyzývají, aby pokud možno zasílaly evropské vyšetřovací příkazy elektronickými prostředky a přijímaly evropské vyšetřovací příkazy obdržené elektronickými prostředky, jsou-li splněny podmínky článku 7 směrnice.*
- *Dokud nebude v provozu decentralizovaný informační systém pro evropský vyšetřovací příkaz podle nařízení o digitalizaci a pokud pro účely nařízení o digitalizaci členské státy plánují používat referenční prováděcí software, doporučuje se, aby tyto členské státy urychlily provádění pilotního projektu eEDES a připojily všechny příslušné orgány do tohoto systému s cílem zajistit rychlé a bezpečné předávání evropských vyšetřovacích příkazů, související komunikace a důkazů.*
- *Vykonávající orgány členských států a případně i ústřední orgány by měly systematicky odesílat přílohu B. Kromě toho by měly v příloze B uvádět správné a úplné kontaktní údaje a měly by vždy uvést e-mailovou adresu.*

7. NEZBYTNOST, PŘIMĚŘENOST A VYUŽITÍ JINÉHO DRUHU VYŠETŘOVACÍHO ÚKONU

V souladu s čl. 6 odst. 1 směrnice může vydávající orgán vydat evropský vyšetřovací příkaz pouze tehdy, je-li to nezbytné a přiměřené pro účely řízení a pokud by vyšetřovací úkon nebo úkony mohly být nařízeny za stejných podmínek u obdobného vnitrostátního případu. Směrnice ponechává posouzení, zda jsou tyto podmínky splněny, na vydávajícím orgánu (čl. 6 odst. 2). Vykonávající orgán může konzultovat vydávající orgán, má-li důvod se domnívat, že podmínky uvedené v odstavci 1 nejsou splněny, avšak směrnice ponechává na vydávajícím orgánu, aby rozhodl, zda evropský vyšetřovací příkaz po takové konzultaci vezme zpět, což znamená, že by to nemělo představovat důvod pro odmítnutí výkonu (čl. 6 odst. 3).

Hodnocení ukázalo, že většina členských států uplatňuje při posuzování toho, zda je vydání evropského vyšetřovacího příkazu nezbytné a přiměřené, víceméně stejná kritéria. Nejdůležitějšími prvky tohoto hodnocení jsou obecně závažnost trestného činu, invazivnost úkonu, otázka, zda lze důkaz získat jinými prostředky, a význam daného důkazu pro vyšetřování. V některých členských státech platí zásada zákonnosti, která může mít vliv na nezbytnost a přiměřenost vydání evropského vyšetřovacího příkazu. Takové členské státy mají obvykle výjimky ze zásady zákonnosti, které jim nicméně umožňují provést odpovídající posouzení.

Členské státy, které mají systém, v němž je vyšetřující orgán příslušný k vydání evropského vyšetřovacího příkazu s následným postupem potvrzení, se příležitostně setkávají s případy, kdy má potvrzující orgán pochybnosti o tom, zda jsou splněny zásady nezbytnosti a přiměřenosti. V takových případech může potvrzující orgán rozhodnout, že evropský vyšetřovací příkaz nepotvrdí, ale podle odborníků z praxe k tomu v praxi dochází zřídka, neboť orgány jsou obvykle schopny se společně dohodnout na dalším postupu. Některé členské státy mají centralizovaný systém a vyžadují, aby všechny evropské vyšetřovací příkazy, které mají být vydány, byly zasílány prostřednictvím specializovaného úřadu, často v rámci státního zastupitelství. Bylo zjištěno, že specializovaní odborníci z praxe mohou svým kolegům poskytovat poradenství v otázkách nezbytnosti a přiměřenosti, což hodnotitelé často ocenili.

Ačkoli se vykonávající orgány příležitostně setkávají s evropskými vyšetřovacími příkazy, jejichž nezbytnost a přiměřenost jsou podle jejich názoru sporné, hodnocení ukázalo, že ve většině případů je postup konzultace dodržen a evropský vyšetřovací příkaz přesto vykonávajícím orgánem vykonán, v některých případech poté, co se s vydávajícím orgánem dohodnou na alternativním postupu. Vykonávající orgány však někdy rovněž odmítly vykonat evropský vyšetřovací příkaz na základě vlastního posouzení zásady proporcionality, a to buď výslovně, nebo implicitně.

Kromě toho článek 10 směrnice umožňuje vykonávajícímu orgánu využít jiný druh vyšetřovacího úkonu v případech, kdy vyšetřovací úkon ve vykonávajícím státě neexistuje, není v obdobném vnitrostátním případě dostupný nebo pokud by vyšetřovacím úkonem vybraným vykonávajícím orgánem mohlo být dosaženo stejného výsledku za použití mírnějších prostředků. Ve všech těchto případech ukládá čl. 10 odst. 4 vykonávajícímu orgánu povinnost nejprve to oznámit vydávajícímu orgánu, jenž může rozhodnout o vzetí evropského vyšetřovacího příkazu zpět nebo o jeho doplnění.

Několik zpráv však poukázalo na to, že vykonávající orgány ne vždy informují vydávající orgán, pokud se rozhodnou použít méně invazivní úkon. Odborníci z praxe vysvětlili, že pro to nevidí potřebu, neboť méně invazivní úkon dosáhl přesně stejného výsledku jako požadovaný úkon. Jak však upozornili hodnotitelé, tato praxe by mohla mít nepředvídané důsledky ve vydávajícím státě, a hodnotící týmy proto opakovaně doporučovaly, aby byl vydávající orgán vždy informován v souladu s čl. 10 odst. 4.

DOPORUČENÍ

- *Vykonávající orgány členských států by měly vždy oznámit vydávajícímu orgánu, že se rozhodly použít jiný vyšetřovací úkon v souladu s čl. 10 odst. 4 směrnice.*

8. UZNÁNÍ A VÝKON EVROPSKÉHO VYŠETŘOVACÍHO PŘÍKAZU, FORMÁLNÍ NÁLEŽITOSTI A PŘÍPUSTNOST DŮKAZŮ

8.1. Uznání a výkon v souladu se zásadou vzájemného uznávání

V souladu s čl. 9 odst. 1 směrnice musí vykonávající orgán evropský vyšetřovací příkaz bez dalších formalit uznat a zajistit jeho výkon stejným způsobem, jako by daný vyšetřovací úkon byl nařízen ve vykonávajícím státě. Hodnocení ukázalo, že většina členských států nerozlišuje mezi uznáním a výkonem a pouze přijme rozhodnutí o výkonu evropského vyšetřovacího příkazu bez dalších formalit, pokud neexistují důvody pro odmítnutí uznání nebo výkonu nebo odložení výkonu. Několik členských států rozlišuje mezi uznáním a výkonem, což často vede ke dvěma formálním rozhodnutím. Některé zprávy uváděly, že kdykoli existují důvody pro odmítnutí uznání nebo výkonu, mělo by být přijato výslovné rozhodnutí uvádějící důvody, které se na daný případ vztahují.

Během návštěv se často diskutovalo o předávání podkladového vnitrostátního soudního rozhodnutí. Směrnice povinnost vydávajícího orgánu přiložit k evropskému vyšetřovacímu příkazu vnitrostátní soudní rozhodnutí nestanoví.

Mnoho odborníků z praxe zdůraznilo, že vzhledem k zásadě vzájemné důvěry by se nemělo předání podkladového soudního rozhodnutí vyžadovat a měl by postačovat pouhý odkaz na toto rozhodnutí v příloze A. V praxi se však zdá, že některé vykonávající státy podkladové soudní rozhodnutí vyžadují a výkon evropského vyšetřovacího příkazu podmiňují jeho obdržením. To může způsobovat prodlení a nejasnosti, zejména v případech, kdy takové soudní rozhodnutí neexistuje. V několika zprávách hodnotící týmy považovaly za nezbytné doporučit, aby vykonávající orgány přiložení podkladového soudního rozhodnutí k evropskému vyšetřovacímu příkazu nevyžadovaly, neboť takovou povinnost nelze ze směrnice odvodit. Několik zpráv obsahovalo výzvu Komisi, aby se touto záležitostí zabývala v příručce týkající se evropského vyšetřovacího příkazu.

Během návštěv mnoho členských států uvedlo, že při obdržení výsledků od vykonávajícího státu je často obtížné určit, zda byl evropský vyšetřovací příkaz vykonán zcela nebo zčásti, zejména proto, že výsledky jsou v jazyce vykonávajícího státu a mohou mít mnoho stran. Za osvědčený postup, který by měl být vykonávajícím orgánům doporučen, bylo často považováno připojit při zasílání výsledků průvodní dopis s vysvětlením, zda byl evropský vyšetřovací příkaz vykonán zcela nebo zčásti, a v případě částečného výkonu s uvedením, které vyšetřovací úkony dosud nebyly provedeny. S ohledem na postup konzultace stanovený v čl. 9 odst. 6 směrnice byly členské státy oceněny i za praxi spočívající v „průběžném“ předávání částečných výsledků výkonu, a to v závislosti na naléhavosti případu a potřebách vydávajícího orgánu.

8.2. Dodržení formálních náležitostí a přípustnost důkazů

Jak stanoví čl. 9 odst. 2 směrnice, vykonávající orgán musí dodržet formální náležitosti uvedené vydávajícím orgánem, pokud tyto formální náležitosti nejsou v rozporu se základními právními zásadami vykonávajícího státu.

V této souvislosti upozornily členské státy během návštěv na řadu obtíží. Z hlediska vydávání bylo popsáno několik případů nedodržení základních formálních náležitostí. Níže jsou uvedeny některé z nejčastěji uváděných příkladů:

- Vykonávající stát nezajistil přítomnost soudce, obhájce nebo svědků během domovní prohlídky nebo jednání před soudem, přestože to byla podle práva vydávajícího státu jeho povinnost.
- Vykonávající stát bez předchozí konzultace změnil postavení osoby, která měla být vyslechnuta, v řízení, a změnil se tedy i procesní formální náležitosti spojené s tímto jejím postavením (např. svědek vs. podezřelý), což nepříznivě ovlivnilo vyšetřování ve vydávajícím státě.
- Dotčené osobě nebyly doručeny dokumenty obsahující práva nebo formální upozornění na její procesní postavení, přestože to vyžadovalo právo vydávajícího státu.
- Nebyl proveden výslech pod přísahou, ačkoli to bylo nezbytné pro přípustnost takového výslechu jako důkazu ve vydávajícím státě.

Nedodržení požadovaných formálních náležitostí mělo nežádoucí důsledky, jako např. nutnost zaslat další evropský vyšetřovací příkaz k opakování požadovaného úkonu, nebo závažnější následky, jako např. nepřípustnost důkazů, či dokonce zmaření celého vyšetřování.

Podle několika odborníků z praxe a hodnotitelů některé orgány vykládají „základní právní zásady“ velmi široce a některé formální náležitosti odmítají pouze proto, že podle jejich vlastního práva neexistují. To bylo považováno za problematické a za postup, jenž není v souladu se směrnicí.

Odborníci z praxe označili některé formální náležitosti za těžkopádné a nepraktické. Některé členské státy zpochybňují to, k čemu slouží doručení písemnosti jednotlivci, když nejsou příslušné k zodpovězení jakýchkoli otázek, které by mohl tento jednotlivec mít. Kromě toho členské státy tvrdily, že je někdy velmi obtížné pochopit, jaké formální náležitosti vydávající stát požaduje. Použitelné procesní právo se může v jednotlivých členských státech zcela lišit a zdlouhavá, složitá nebo někdy nedostatečná vysvětlení celou záležitost ještě více komplikují.

V řadě zpráv byl zdůrazněn význam dodržování požadovaných formálních náležitostí, poněvadž jsou zásadní pro přípustnost důkazů ve vydávajícím státě. Proto jsou členské státy opakovaně vyzývány, aby požadované formální náležitosti v co nejvyšší možné míře dodržovaly a pojem „základní právní zásady“ vykládaly restriktivně. Zároveň však bylo považováno za vhodné doporučit vydávajícím orgánům, aby v oddíle I přílohy A jasně popisovaly požadované formální náležitosti a jejich význam, přičemž je třeba mít na paměti, že osoba, která bude tyto informace číst, pravděpodobně není obeznámena s trestním právem procesním dotčeného členského státu.

Kromě zjištěných obtíží týkajících se formálních náležitostí v tomto hodnocení nebyly zjištěny žádné další významné problémy týkající se přípustnosti důkazů v souvislosti s evropským vyšetřovacím příkazem.

8.3. Lhůty a naléhavost

Několik odborníků z praxe je toho názoru, že lhůty stanovené v článku 12 směrnice výrazně zvýšily rychlost přeshraniční spolupráce ve srovnání s režimem vzájemné právní pomoci. Odborníci z praxe v řadě členských států zaznamenali „změnu myšlení“ a větší zapojení Eurojustu a kontaktních míst EJS pomohlo zlepšit dodržování lhůt.

Nicméně byla zjištěna řada výzev. Odborníci z praxe uvedli, že některé členské státy lhůty obvykle dodržují, zatímco jiné lhůty stanovené ve směrnici často překračují, jak se zdá. Kromě toho mnoho vydávajících orgánů konstatovalo, že v případě prodlení byly jen zřídka informovány o důvodech a vykonávající orgán často neodpověděl na upomínky nebo žádosti o aktualizaci postavení osoby v řízení. V několika zprávách byl vyjádřen názor, že vykonávající orgány by měly dodržovat lhůty a v případě prodlení by měly vydávající orgán informovat s uvedením důvodů. Zdá se, že důvody, pro které je možno odložit uznání nebo výkon, stanovené v článku 15 směrnice, jsou v praxi uplatňovány jen zřídka.

Z perspektivy vykonávajícího státu členské státy uvedly, že k překročení lhůt někdy dochází z důvodu složitosti požadovaného úkonu (úkonů), nahromadění nevyřízených případů a nedostatku zdrojů nebo kvůli skutečnosti, že od vydávajícího státu byly požadovány dodatečné informace.

Oddíl B přílohy A umožňuje vydávajícímu státu zaškrtnout políčko označující naléhavost. Během návštěv všechny členské státy uváděly podobná kritéria pro označení evropského vyšetřovacího příkazu za naléhavý: blíží se datum jednání, lhůty ohledně vazby podezřelého, nebezpečí zničení důkazů apod. Na druhou stranu se zdá, že odborníci z praxe z celé EU se v případech, kdy je evropský vyšetřovací příkaz označen za naléhavý, potýkají s týmiž potížemi. Uvedli, že ačkoli bylo zaškrtnuto políčko „naléhavé“, naléhavost často nebyla vysvětlena a důležité informace, jako je datum soudního jednání nebo upřednostňovaná lhůta pro výkon, nebylo možné nikde nalézt. V takových případech hodnotící týmy doporučují, aby všechny členské státy při označování evropského vyšetřovacího příkazu za „naléhavý“ poskytly příslušné informace k doložení této naléhavosti. Zároveň se doporučuje, aby členské státy používaly označení příkazu za „naléhavý“ rozumně, tak aby neztratilo smysl.

Dále bylo v několika zprávách uvedeno, že řešení naléhavých případů by velmi usnadnilo, pokud by byla národním členům svěřena pravomoc stanovená v čl. 8 odst. 3 písm. b) a odst. 4 nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/1727 ze dne 14. listopadu 2018 o Agentuře Evropské unie pro justiční spolupráci v trestních věcech (Eurojust) a o nahrazení a zrušení rozhodnutí Rady 2002/187/SVV (nařízení o Eurojustu).

8.4. Náklady

Článek 21 směrnice stanoví, že náklady na výkon evropského vyšetřovacího příkazu na území vykonávajícího státu nese výhradně tento stát. Normotvůrce však vzal v úvahu, že výkon evropského vyšetřovacího příkazu může být pro vykonávající stát spojen s mimořádně vysokými náklady. V takových situacích může vykonávající orgán konzultovat s vydávajícím orgánem, zda a jakým způsobem by mohly být tyto náklady sdíleny nebo evropský vyšetřovací příkaz změněn. Jak je zdůrazněno ve 23. bodě odůvodnění, mimořádně vysoké náklady by neměly být dodatečným důvodem pro odmítnutí a neměly by být zneužívány k odkladu nebo zamezení výkonu evropského vyšetřovacího příkazu. Nelze-li dosáhnout dohody, směrnice ponechává na vydávajícím orgánu, aby rozhodl o zpětvzetí (části) evropského vyšetřovacího příkazu nebo o převzetí nákladů považovaných za mimořádně vysoké.

V praxi se většina členských států nesetkala s žádnými závažnými obtížemi, pokud jde o mimořádně vysoké náklady. Během některých návštěv byly uvedeny příklady, kdy byly k řešení otázek souvisejících s náklady nezbytné konzultace, například se jednalo o žádosti o velký objem údajů, složité odborné zprávy nebo dlouhé období odposlechů. V těchto případech se obvykle konzultacemi mezi vykonávajícími a vydávajícími orgány našlo řešení. V řadě zpráv bylo dále zdůrazněno, že za mimořádně vysoké náklady by neměly být považovány náklady na povinnou obhajobu. Několik členských států uvedlo, že je obtížné definovat pojem „mimořádně vysoké náklady“, a vyjádřilo názor, že by byly užitečné pokyny na úrovni EU.

DOPORUČENÍ

- *Doporučuje se, aby vykonávající orgány členských států nepožadovaly, aby vydávající státy k evropskému vyšetřovacímu příkazu přikládaly podkladové vnitrostátní soudní rozhodnutí.*
- *Vykonávajícím orgánům členských států se doporučuje, aby při zasílání výsledků vydávajícímu státu připojily průvodní dopis uvádějící, zda byl evropský vyšetřovací příkaz vykonán zcela nebo zčásti. V případě částečného výkonu a s ohledem na postup konzultace stanovený v čl. 9 odst. 6 směrnice se vykonávající orgány členských států vyzývají, aby v závislosti na naléhavosti případu a potřebách vydávajícího orgánu konzultovaly vydávající stát ohledně „průběžného“ předávání výsledků.*
- *Vykonávající orgány členských států by měly zajistit, aby požadované formální náležitosti byly v co největší míře splněny a jejich splnění odmítnut pouze tehdy, jsou-li v rozporu se „základními právními zásadami“, a měly by vykládat posledně uvedený pojem restriktivně, což znamená, že by neměly odmítnout splnění požadovaných formálních náležitostí pouze proto, že podle jejich vnitrostátního práva neexistují. Zároveň se doporučuje, aby vydávající orgány členských států v oddíle I jasně popsaly požadované formální náležitosti a jejich význam.*
- *Doporučuje se, aby vykonávající orgány členských států dodržovaly lhůty stanovené ve směrnici pro uznání a výkon evropského vyšetřovacího příkazu a aby v případě prodlení co nejdříve informovaly vydávající stát s uvedením důvodů.*
- *Vydávajícím orgánům členských států se doporučuje, aby při označení evropského vyšetřovacího příkazu za „naléhavý“ poskytly veškeré relevantní informace dokládající naléhavost. Zároveň se jim doporučuje, aby používaly označení příkazu za „naléhavý“ rozumně, tak aby neztratilo smysl.*

9. PRAVIDLO SPECIALITY

9.1. Použití důkazů v jiných řízeních vydávajícím státem

Na rozdíl od jiných právních rámců neobsahuje směrnice obecné ustanovení o pravidlu speciality; jedinou výjimkou je ustanovení o dočasném předávání (čl. 22 odst. 8 směrnice). Ze skutečnosti, že zde obecné ustanovení chybí, by mohlo vyplývat, že pravidlo speciality v kontextu směrnice neplatí. Hodnocení však jasně ukázalo, že členské státy mají rozdílné názory na uplatňování pravidla speciality v souvislosti s evropským vyšetřovacím příkazem, a dokonce i odborníci z praxe v jednom a téže členském státě se nemusí shodovat na tom, zda a do jaké míry se pravidlo speciality použije.

Na jedné straně se velký počet členských států domnívá, že pravidlo speciality se v rámci evropského vyšetřovacího příkazu použije, i když s odlišnými odůvodněními. Některé členské státy se domnívají, že pravidlo speciality je zakotveno v čl. 19 odst. 3 směrnice, jenž upravuje důvěrnost, a že pravidlo speciality je formou důvěrnosti. Některé další členské státy se spoléhají na zásadu speciality ve svém vnitrostátním právu, zatímco jiné se domnívají, že se jedná o obecnou zásadu mezinárodní justiční spolupráce, která se vztahuje na všechny nástroje v oblasti spolupráce v trestních věcech. Ti, kdo jsou pevně přesvědčeni o platnosti pravidla speciality, odkazují na zásady nezbytnosti a přiměřenosti, jimiž chtějí ilustrovat, že zásada speciality musí platit; jinak by bylo možné použít důkazy v případech, kdy by vydání evropského vyšetřovacího příkazu nebylo nezbytné a přiměřené.

Z hlediska vydávání bude většina vydávajících orgánů v těchto členských státech požadovat souhlas vykonávajícího státu v případech, kdy si přejí použít důkazy poskytnuté vykonávajícími orgány v jiných řízeních. Z hlediska výkonu některé orgány v těchto členských státech výslovně uvedou, že důkazy, které mají být předány, mohou být použity pouze pro účely, pro které byly vyžádány. Jiné tyto podmínky neupřesňují, ale pouze předpokládají, že důkazy nebudou použity k žádnému jinému účelu. Způsob, jakým by měla být žádost o souhlas posuzována, se v jednotlivých členských státech liší. Obecně se posuzuje, zda by v případě, že by žádost o souhlas byla samostatným evropským vyšetřovacím příkazem, byl tento evropský vyšetřovací příkaz vykonán.

Určité členské státy jsou však toho názoru, že pravidlo speciality v kontextu evropského vyšetřovacího příkazu neplatí. Některé z těchto členských států v otázce používání důkazů obdržených v pozici vydávajícího státu uplatňují *směrnici (EU) 2016/680 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů příslušnými orgány za účelem prevence, vyšetřování, odhalování či stíhání trestných činů nebo výkonu trestů, o volném pohybu těchto údajů a o zrušení rámcového rozhodnutí Rady 2008/977/SVV*. Podle jejich názoru tato směrnice stanoví volný tok údajů, a tak umožňuje použití důkazů v jiných řízeních, pokud jsou dodrženy zásady ochrany údajů a vykonávající stát výslovně neuvedl, že důkazy lze použít pouze pro účely uvedené v evropském vyšetřovacím příkazu.

S ohledem na tyto rozdílné názory dospěla většina zpráv o jednotlivých zemích k závěru, že je důležité a nezbytné tuto otázku objasnit, a proto byla Komise často vyzývána, aby předložila legislativní návrh s cílem vyjasnit, zda se v kontextu evropského vyšetřovacího příkazu použije pravidlo speciality.

9.2. Zahájení nového trestního vyšetřování po výkonu evropského vyšetřovacího příkazu

Několik členských států uvedlo, že pokud se během výkonu evropského vyšetřovacího příkazu objeví informace o tom, že na území tohoto členského státu byl spáchán jiný trestný čin než čin, který vedl k vydání evropského vyšetřovacího příkazu (náhodné odhalení), zahájí vnitrostátní vyšetřování. Některé z nich jsou povinny tak učinit, neboť jsou vázány zásadou zákonnosti. Ne všechny členské státy však informují vydávající stát, pokud bylo na základě evropského vyšetřovacího příkazu zahájeno vnitrostátní vyšetřování.

V zájmu koordinace a aby se zabránilo případnému poškození vyšetřování ve vydávajícím státě, bylo ve více zprávách doporučeno, aby všechny vykonávající orgány informovaly vydávající orgán, pokud je po obdržení evropského vyšetřovacího příkazu nebo na základě důkazů shromážděných v rámci evropského vyšetřovacího příkazu zahájeno vnitrostátní řízení, pokud vnitrostátní případ souvisí s případem, pro který byl evropský vyšetřovací příkaz vydán.

DOPORUČENÍ

- *Komise se vyzývá, aby objasnila, zda pravidlo speciality v kontextu evropského vyšetřovacího příkazu platí či nikoli, a to tak, že případně předloží legislativní návrh na změnu směrnice.*
- *V zájmu koordinace a aby se zabránilo případnému poškození vyšetřování ve vydávajícím státě, se doporučuje, aby vykonávající orgány informovaly vydávající stát, pokud je po výkonu evropského vyšetřovacího příkazu zahájeno vnitrostátní řízení, pokud vnitrostátní případ souvisí s případem, pro který byl evropský vyšetřovací příkaz vydán.*

10.DŮVODY PRO ODMÍTNUTÍ UZNÁNÍ NEBO VÝKONU

10.1. Obecná konstatování

V článku 11 směrnice je uveden seznam důvodů pro odmítnutí uznání nebo výkonu, které se vztahují na všechny vyšetřovací úkony, a další ustanovení směrnice upravují dodatečné důvody pro odmítnutí uznání nebo výkonu, které jsou specifické pro některé vyšetřovací úkony.

Odborníci z praxe ze všech členských států uvedli jen málo případů, kdy byly uplatněny důvody pro odmítnutí uznání nebo výkonu, a to ze strany vydávajícího nebo vykonávajícího orgánu. To potvrdily i statistické údaje o nízkém počtu případů odmítnutí výkonu, byť omezené na členské státy, pro které byly tyto statistiky k dispozici.

Nejčastějšími důvody, proč nejsou evropské vyšetřovací příkazy vykonávány, jsou faktické důvody (např. osoba, která má být vyslechnuta, již nemá bydliště ve vykonávajícím státě nebo ji nelze vysledovat) a nepatří mezi ně žádný z důvodů pro odmítnutí uznání nebo výkonu stanovených v článku 11 ani dodatečné důvody pro odmítnutí uznání nebo výkonu specifické pro některé vyšetřovací úkony.

Odborníci z praxe rovněž uvedli případy, kdy byl obdrženy evropský vyšetřovací příkaz příliš neúplný nebo nepřesný na to, aby umožnil výkon (např. nebyly poskytnuty dostatečné podrobnosti k určení totožnosti osoby dotčené úkonem nebo nebylo jasné, který vyšetřovací úkon by měl být proveden), a nebyly poskytnuty žádné další informace, a to ani na žádost vykonávajících orgánů, což nakonec vedlo k odmítnutí výkonu. V tomto ohledu hodnotící týmy v některých zprávách zdůraznily, že nedostatky v obsahu evropského vyšetřovacího příkazu, jako je nedostatek informací, chyby v překladu nebo formální vady (např. chybějící podpis), by neměly vést k automatickému odmítnutí výkonu evropského vyšetřovacího příkazu, ale spíše ke konzultacím s vydávajícími orgány (viz také kapitola 5).

Hodnotící zprávy o jednotlivých členských státech nabízejí zajímavý přehled případů odmítnutí výkonu (někdy neobvyklých), které popsali odborníci z praxe jak z hlediska vydávajících orgánů, tak z hlediska vykonávajících orgánů. V některých z těchto případů vyjádřily hodnotící týmy výhrady ke slučitelnosti odmítnutí s ustanoveními směrnice.

Zdá se, že se pravidelně dodržují konzultační mechanismy stanovené ve směrnici (zejména v čl. 10 odst. 4 a čl. 11 odst. 4). Před rozhodnutím o odmítnutí uznání nebo výkonu evropského vyšetřovacího příkazu vykonávající orgán obvykle konzultuje vydávající orgán a případně si vyžádá doplňující informace, aby mohl dále posoudit, zda existují důvody pro odmítnutí.

Některé vydávající orgány však uvedly případy, kdy jim bylo odmítnutí oznámeno bez předchozí konzultace. Navíc v některých případech byl evropský vyšetřovací příkaz vrácen, aniž by bylo vydáno formální odůvodněné rozhodnutí, a důvod pro odmítnutí výkonu byl sdělen až v následné korespondenci. V této souvislosti bylo zdůrazněno, že v případě odmítnutí výkonu by měly být vydávajícímu orgánu neprodleně sděleny důvody a právní základ pro odmítnutí výkonu.

Během hodnocení byl často zdůrazňován význam předchozí konzultace. Podle zkušeností mnoha odborníků z praxe v případech, kdy vyvstanou problémy týkající se možné existence důvodů pro odmítnutí, přímá konzultace vykonávajícímu orgánu často umožní přehodnotit použitelnost důvodu pro odmítnutí výkonu, který byl původně uplatněn (např. díky tomu, že získá více informací o trestním vyšetřování a řádně posoudí, zda by požadovaný úkon byl povolen v obdobném vnitrostátním případě). V některých zprávách hodnotící týmy ocenily vykonávající orgány členských států za uplatňování mechanismu konzultace ve všech případech možného odmítnutí. V jedné zprávě bylo navrženo, aby byla oblast působnosti povinného postupu konzultace stanoveného v čl. 11 odst. 4 rozšířena na další důvody pro odmítnutí výkonu¹².

V rámci tohoto kola hodnocení byla často řešena otázka řádného provedení ustanovení směrnice týkajících se důvodů pro odmítnutí uznání nebo výkonu.

Zatímco ve směrnici jsou všechny důvody pro odmítnutí uznání nebo výkonu fakultativní, při provádění směrnice některé členské státy stanovily všechny nebo některé z nich jako povinné.

¹² V čl. 11 odst. 4 směrnice jsou stanoveny povinné konzultace pouze v případech odmítnutí uznání nebo výkonu uvedených v čl. 11 odst. 1 písm. a), b), d), e) a f).

Hodnotící týmy pečlivě posoudily důvody uvedené orgány členských států, pokud jde o možnost stanovit povinné důvody pro odmítnutí uznání nebo výkonu. Podle orgánů některých členských států by fakultativní důvody nebyly v souladu s jejich příslušným vnitrostátním právním rámcem nebo právní tradicí nebo by vyžadovaly, aby normotvůrce stanovil podrobná kritéria pro výkon diskreční pravomoci soudu. Jako důvod pro povinné důvody pro odmítnutí výkonu byla rovněž zmíněna právní jistota. Kromě toho se někteří odborníci z praxe domnívají, že některé důvody pro odmítnutí výkonu uvedené v článku 11 směrnice jsou takové povahy, že jakmile se zjistí, že se jeden z nich použije, výkon není možný (např. porušení základních práv), a odlišné znění prováděcích právních předpisů („může“ namísto „musí“) by v praxi nevedlo k jinému výsledku.

Prováděcí předpisy některých členských států navíc obsahují dodatečné důvody pro odmítnutí uznání nebo výkonu, které směrnice nestanoví.

Ačkoli se nezdá, že by nesprávné provedení směrnice působilo v praxi závažné systémové problémy, o čemž svědčí nízký počet případů odmítnutí, z tohoto kola hodnocení vyplynulo, že některé členské státy tím, že všechny důvody pro odmítnutí uznání nebo výkonu stanovily jako povinné, zabránily (nebo mohly zabránit) příslušným orgánům ve výkonu evropského vyšetřovacího příkazu, který by byl jinak pravděpodobně vykonán.

Při návštěvách na místě byly uvedeny některé příklady, mezi něž patřila mimo jiné absence souhlasu zadržené osoby, provedená v právních předpisech některých členských států jako povinný důvod pro odmítnutí výkonu evropského vyšetřovacího příkazu vydaného za účelem dočasného předání, nebo absence souhlasu podezřelé či obviněné osoby v případech evropských vyšetřovacích příkazů vydaných za účelem výslechu prostřednictvím videokonference.

Hodnotící týmy proto v několika zprávách doporučily, aby dotčené členské státy zvážily sladění svých prováděcích právních předpisů se směrnicí a stanovily všechny důvody pro odmítnutí uznání nebo výkonu jako nepovinné a rovněž aby omezily důvody pro odmítnutí uznání nebo výkonu na důvody stanovené ve směrnici. Bylo zdůrazněno, že v duchu vzájemné důvěry a uznávání by měl být standardním pravidlem výkon evropských vyšetřovacích příkazů a odmítnutí by mělo být výjimkou, kterou je třeba vykládat restriktivně.

10.2. Oboustranná trestnost

I při neexistenci úplných statistických údajů se zdá, že nejčastějším důvodem pro odmítnutí výkonu evropského vyšetřovacího příkazu je neexistence oboustranné trestnosti, jak je stanovena v čl. 11 odst. 1 písm. g) směrnice. Tento důvod pro odmítnutí se nevztahuje na vyšetřovací úkony uvedené v čl. 10 odst. 2 (jiné než invazivní úkony) a neuplatní se v případech, kdy se evropský vyšetřovací příkaz týká jednoho z trestných činů uvedených v příloze D, které jsou od ověření oboustranné trestnosti osvobozeny, pokud lze za tento trestný čin ve vydávajícím státě uložit trest odnětí svobody nebo ochranné opatření spojené s odnětím osobní svobody s horní hranicí sazby v délce nejméně tří let.

Příklady uvedené během hodnocení se týkaly mimo jiné dopravních přestupků, případů porušení vyživovací povinnosti či daňových deliktů.

Odborníci z praxe obecně nezaznamenali významné problémy, pokud jde o oboustrannou trestnost v souvislosti s evropským vyšetřovacím příkazem, a to ani jako vydávající, ani jako vykonávající orgán. Justiční orgány z několika členských států však zdůraznily, že je zásadní trestný čin jasně popsat, aby vykonávající orgán mohl posoudit, zda tento čin představuje podle práva vykonávajícího státu trestný čin.

S výjimkou několika případů se odborníci z praxe nesetkali s případy, kdy bylo ve vztahu k jednomu z vyšetřovacích úkonů uvedených v čl. 10 odst. 2 směrnice (jiné než invazivní úkony) požadováno ověření oboustranné trestnosti.

Odborníci z praxe z některých členských států uvedli omezený počet případů, kdy bylo ověření oboustranné trestnosti nesprávně provedeno ve vztahu ke kategoriím trestných činů uvedeným v příloze D. Hodnotící týmy v tomto ohledu zdůraznily, že podle čl. 11 odst. 1 písm. g) směrnice je na vydávajícím orgánu, aby uvedl, zda daný čin spadá do jedné z kategorií uvedených v příloze D.

10.3. Zásada *ne bis in idem*

V souladu s čl. 11 odst. 1 písm. d) směrnice lze uznání nebo výkon evropského vyšetřovacího příkazu odmítnout, jestliže by výkon evropského vyšetřovacího příkazu byl v rozporu se zásadou *ne bis in idem*. Pokud jde o uplatňování tohoto důvodu pro zamítnutí, nebyly hlášeny žádné závažné problémy.

Všechny členské státy mají vnitrostátní rejstřík trestů. V několika členských státech existuje centrální databáze ukončených a projednávaných trestních případů, která vykonávajícím orgánům umožňuje ověřovat nejen možná porušení zásady *ne bis in idem*, ale také vazby a souvislost s probíhajícími vnitrostátními vyšetřováními. Na základě výsledku hodnocení se však zdá, že v některých členských státech vykonávající orgány pravidelně nekontrolují, zda existují předchozí rozhodnutí, která by představovala situaci *ne bis in idem*, ani neověřují, zda probíhá vnitrostátní vyšetřování týkající se téhož činu nebo proti téže osobě. Odborníci z praxe z některých členských států poukázali na to, že zásada *ne bis in idem* by byla argumentem podezřelého či obžalovaného, u něhož se očekává, že na tento aspekt upozorní.

V některých zprávách však hodnotící týmy považovaly za vhodné vybídnout členské státy, aby využívaly prostředky, které mají k dispozici, k posouzení případného porušení zásady *ne bis in idem*, a vyzvaly členské státy, které nemají vnitrostátní centrální databázi týkající se všech projednávaných a ukončených trestních věcí, aby takovou databázi zřídily.

10.4. Imunity nebo výsady

Podle čl. 11. odst. 1 písm. a) směrnice lze uznání nebo výkon evropského vyšetřovacího příkazu odmítnout, jestliže právo vykonávajícího státu stanoví imunitu nebo výsadu, která znemožňuje výkon evropského vyšetřovacího příkazu, nebo jestliže existují pravidla pro určení a omezení trestněprávní odpovědnosti týkající se svobody tisku a svobody projevu v dalších sdělovacích prostředcích, které znemožňují výkon evropského vyšetřovacího příkazu.

Jak je uvedeno ve 20. bodě odůvodnění směrnice, v právu Unie neexistuje společná definice toho, co imunita nebo výsada představuje; přesná definice těchto pojmů se ponechává na vnitrostátním právu. Z hodnocení vyplynulo, že ani v právních předpisech několika členských států nebyl zaveden žádný obecný pojem imunity nebo výsady. Imunity a výsady poskytované osobám v určitých funkcích a povoláních jsou stanoveny ve zvláštních právních předpisech.

Odborníci z praxe z většiny členských států nezaznamenali žádné případy, kdy by byl uplatněn tento důvod pro odmítnutí, a to ani jako vydávající ani jako vykonávající orgán. Někteří odborníci zmínili případy, kdy byl evropský vyšetřovací příkaz vydán za účelem prohledávání kanceláří obhájců, což nastolilo otázku ochrany, které požívá právnická profese.

Konkrétní otázky týkající se uplatňování tohoto důvodu pro odmítnutí vznesl členský stát, v němž sídlí některé orgány EU. Příslušné vykonávající orgány uvedly případy, kdy byl evropský vyšetřovací příkaz vydán za účelem zabavení dokumentů u osoby pracující jako úředník orgánu EU nebo za účelem výslechu úředníků EU. V takových případech, kdy vyvstala případná otázka týkající se imunit nebo výsad a musel být kontaktován orgán příslušný ke zbavení těchto imunit či výsad, se ukázalo, že je obtížné obdržet od dotčeného orgánu EU odpověď. Vykonávající orgány se rozhodly postoupit věc vydávajícímu státu, a to v souladu s čl. 11 odst. 5 směrnice, který stanoví, že je-li ke zbavení výsady nebo imunity zmocněn orgán mezinárodní organizace, požádá vydávající stát o výkon této pravomoci dotčený orgán.

Hodnotící tým považoval za vhodné doporučit, aby každý orgán EU určil jedno kontaktní místo pro příslušné orgány členských států pro případy, kdy výkon evropského vyšetřovacího příkazu vyžaduje spolupráci orgánu EU, a vyzval orgány EU, aby zajistily, že tyto žádosti budou vyřízeny a že dotčený členský stát obdrží odpověď.

10.5. Základní práva

Směrnice je prvním nástrojem vzájemného uznávání, který výslovně stanoví důvod pro odmítnutí uznání nebo výkonu v souvislosti s možným porušením základních práv. V souladu s čl. 11 odst. 1 písm. f) směrnice lze uznání nebo výkon evropského vyšetřovacího příkazu odmítnout, jestliže existují závažné důvody se domnívat, že provedení vyšetřovacího úkonu by bylo neslučitelné s povinnostmi vykonávajícího státu podle článku 6 Smlouvy o Evropské unii (dále jen „Smlouva o EU“) a Listiny základních práv Evropské unie.

Zajímavé je, že na základě závěrů hodnocení lze říci, že tento důvod pro odmítnutí výkonu nebyl v praxi téměř nikdy uplatněn. Byl hlášen pouze jeden případ, kdy byl výkon evropského vyšetřovacího příkazu vydaného za účelem dočasného předání odmítnut z důvodu špatných vazebních podmínek ve vydávajícím státě.

Otázka základních práv byla rovněž řešena v případech týkajících se výkonu evropských vyšetřovacích příkazů vydaných za účelem výsledku obviněné osoby prostřednictvím videokonference během hlavního líčení.

Jak je však zdůrazněno v některých zprávách, jedná se o případy, kdy se zdá, že vykonávající orgány zaměňují obecný důvod pro odmítnutí výkonu týkající se „základních práv“ stanovený v čl. 11 odst. 1 písm. f) směrnice s důvodem týkajícím se základních zásad právního systému vykonávajícího státu (čl. 24 odst. 2 písm. b) směrnice). Otázkami týkajícími se výsledku prostřednictvím videokonference se podrobněji zabývá kapitola 12.3. Zde postačuje uvést, že některé členské státy odmítají vykonat evropský vyšetřovací příkaz vydaný za účelem výsledku obviněné osoby prostřednictvím videokonference ve fázi soudního řízení, a to i v případě, že s tím obviněná osoba souhlasí. V takových případech jsou vykonávající orgány toho názoru, že výkon evropského vyšetřovacího příkazu by vedl k porušení zásady bezprostřednosti nebo jiných základních zásad jejich právního systému. V této souvislosti je někdy vznesena otázka dodržování základních práv obviněné osoby s cílem vysvětlit, proč jsou výsledky prostřednictvím videokonference považovány za neslučitelné se základními zásadami právního systému vykonávajícího státu.

DOPORUČENÍ

- *Členské státy by měly zajistit, aby v souladu se směrnicí byly všechny důvody pro odmítnutí uznání nebo výkonu v jejich prováděcích právních předpisech stanoveny jako fakultativní. Kromě toho by neměly být stanovovány žádné dodatečné důvody pro odmítnutí uznání nebo výkonu než ty, které jsou stanoveny ve směrnici.*
- *Vykonávající orgány členských států by měly dodržovat povinný postup konzultace stanovený v čl. 11 odst. 4 směrnice. V případech, kdy vykonávající orgány členských států zvažují uplatnění některého z dodatečných důvodů pro odmítnutí uznání nebo výkonu stanovených ve směrnici, se tyto orgány vyzývají, aby předtím, než se rozhodnou neuznat nebo nevykonat evropský vyšetřovací příkaz, konzultovaly vydávající orgán a případně si vyžádaly doplňující informace s cílem řádně posoudit, zda existují podmínky pro uplatnění důvodu pro odmítnutí uznání nebo výkonu.*

11.OPRAVNÉ PROSTŘEDKY

11.1. Opravné prostředky ve vydávajícím a vykonávajícím státě

Podle čl. 14 odst. 1 směrnice musí členské státy zajistit, aby se na vyšetřovací úkony uvedené v evropském vyšetřovacím příkazu vztahovaly opravné prostředky rovnocenné těm, které jsou dostupné v obdobném vnitrostátním případě. Věcné důvody k vydání evropského vyšetřovacího příkazu mohou být napadeny pouze prostřednictvím žaloby podané ve vydávajícím státě, aniž jsou dotčeny záruky základních práv ve vykonávajícím státě (čl. 14 odst. 2).

V tomto kole hodnocení bylo zjištěno, že celkově členské státy v pozici vydávajícího i vykonávajícího státu zajišťují, aby se na vyšetřovací úkony požadované a vykonávané v rámci evropského vyšetřovacího příkazu vztahovaly opravné prostředky rovnocenné těm, které jsou dostupné v obdobných vnitrostátních případech.

V pozici vykonávajícího státu pouze několik členských států stanoví zvláštní opravný prostředek proti rozhodnutí o uznání nebo nařízení výkonu evropského vyšetřovacího příkazu. Ve většině členských států mohou strany řízení nebo osoba dotčená úkonem napadnout vyšetřovací úkon prováděný za účelem výkonu evropského vyšetřovacího příkazu. V souladu s čl. 14 odst. 2 směrnice prováděcí právní předpisy členských států často výslovně stanoví, že věcné důvody k vydání evropského vyšetřovacího příkazu mohou být napadeny pouze ve vydávajícím státě.

V jednotlivých členských státech existují různé opravné prostředky: jestliže vyšetřovací úkon nařídí státní zástupce, v mnoha členských státech může dotčená osoba toto rozhodnutí napadnout u nadřízeného státního zástupce nebo soudce; v případech, kdy vyšetřovací úkon vyžaduje rozhodnutí nebo povolení soudce (např. vyšetřujícího soudce), lze proti tomuto rozhodnutí nebo povolení podat odvolání k soudu vyššího stupně. Některé členské státy stanoví opravné prostředky proti konkrétním vyšetřovacím úkonům (např. prohlídkám); v jiných členských státech je k dispozici obecný opravný prostředek pro posouzení zákonnosti vyšetřovacího úkonu nebo pro posouzení porušení práv dotčené osoby.

V pozici vydávajícího státu většina členských států nestanoví konkrétní opravný prostředek proti vydání evropského vyšetřovacího příkazu jako takového. Dotčená strana může napadnout podkladový příkaz státního zástupce nebo soudu (např. příkaz k prohlídce), a to stejným způsobem jako ve vnitrostátním případě. Kromě toho odborníci z praxe zdůraznili, že v různých fázích trestního řízení lze napadnout platnost nebo přípustnost důkazů shromážděných prostřednictvím evropského vyšetřovacího příkazu.

V některých zprávách hodnotící týmy zdůraznily, že pro to, aby dotčená osoba mohla uplatnit účinný opravný prostředek, mají zásadní význam informace o dostupných opravných prostředcích. Hodnotící týmy proto konstatovaly, že v případě mnoha vyšetřovacích úkonů je opravný prostředek k dispozici pouze *ex post*, a doporučily, aby členské státy zajistily, že tyto informace budou v souladu s čl. 14 odst. 3 směrnice vždy poskytnuty včas.

Bylo rovněž konstatováno, že struktura opravných prostředků dostupných ve vykonávajícím státě a délka příslušného řízení by neměly ohrozit účinné fungování evropského vyšetřovacího příkazu tím, že by nadměrně zdržovaly předávání shromážděných důkazů vydávajícímu státu.

Téma opravných prostředků se řešilo v diskusích s obhájci. Právníci z některých členských států upozornili na aspekt omezeného přístupu k obsahu evropského vyšetřovacího příkazu ve vykonávajícím státě a otázku nedostatečných informací o opravných prostředcích dostupných ve vydávajícím státě. V několika členských státech neuvedli obhájci žádné příklady použití opravných prostředků v souvislosti s evropským vyšetřovacím příkazem. Některé zprávy poukázaly na omezené znalosti právníků, co se týče právního rámce evropského vyšetřovacího příkazu, a jejich omezené zkušenosti s ním, a to i pokud jde o opravné prostředky.

11.2. Rozsudky ve věci *Gavanozov*

O tématu opravných prostředků se diskutovalo i v souvislosti s rozsudky SDEU ve dvou souvisejících věcech – ve věci C-324/17 (*Gavanozov I*) a ve věci C-852/19 (*Gavanozov II*) z let 2019 a 2021.

V prvním rozhodnutí SDEU objasnil druh informací, které by měly být uvedeny v oddíle J formuláře uvedeného v příloze A. SDEU vyložil čl. 5 odst. 1 směrnice ve spojení s oddílem J přílohy A a dospěl k závěru, že justiční orgán vydávajícího členského státu nemusí v oddíle J uvádět popis opravných prostředků, které jsou v jeho členském státě k dispozici proti vydání evropského vyšetřovacího příkazu. Vydávající orgán musí pouze uvést, „zda již byly uplatněny opravné prostředky proti vydání evropského vyšetřovacího příkazu“, a pokud ano, uvést popis opravného prostředku, včetně nezbytných kroků a stanovených lhůt.

Ve věci *Gavanozov II* SDEU rozhodl, že vnitrostátní právní úprava vydávajícího členského státu, která nestanoví žádné opravné prostředky proti vydání evropského vyšetřovacího příkazu v trestních věcech k provedení prohlídky, zajištění věci a výslechu svědka prostřednictvím videokonference, je v rozporu s článkem 14 směrnice ve spojení s čl. 24 odst. 7 směrnice a článkem 47 Listiny základních práv Evropské unie. V důsledku toho by v případě neexistence opravného prostředku bylo vydání evropského vyšetřovacího příkazu za účelem provedení výše uvedených vyšetřovacích úkonů v rozporu s článkem 6 směrnice ve spojení s článkem 47 Listiny a čl. 4 odst. 3 SEU, a vykonávající stát by měl uznání nebo výkon evropského vyšetřovacího příkazu odmítnout. SDEU ve svém rozhodnutí uvedl, že opravný prostředek by měl dotčené straně umožnit napadnout ve vydávajícím státě nezbytnost a bezvadnost evropského vyšetřovacího příkazu, přinejmenším s ohledem na věcné důvody, které vedly k jeho vydání.

Bezprostředně po vydání rozsudku ve věci *Gavanozov II* vyjádřili odborníci z praxe z členských států vážné obavy ohledně možného významného dopadu rozhodnutí na fungování evropského vyšetřovacího příkazu, zejména pokud by zásady potvrzené SDEU platily i pro jiné vyšetřovací úkony.

Ačkoli se situace neustále mění a podléhá dalšímu vývoji, hlavním zjištěním tohoto hodnocení na toto téma je, že rozsudek ve věci *Gavanozov II* dosud nemá významný dopad na skutečné uplatňování evropského vyšetřovacího příkazu.

Většina členských států nemá v úmyslu zavést v důsledku rozhodnutí ve věci *Gavanozov II* legislativní změny, neboť mají za to, že jejich vnitrostátní právní předpisy a praxe jsou v souladu se zásadami potvrzenými SDEU.

Pokud jde o evropské vyšetřovací příkazy vydané za účelem výkonu prohlídek a zajištění, členské státy v pozici vydávajícího státu stanoví opravné prostředky, které umožňují napadnout věcné důvody, na nichž je příkaz k prohlídce nebo zajištění založen. Pokud jde o další vyšetřovací úkony, včetně výsledku svědka prostřednictvím videokonference, některé členské státy poukázaly na možnost podat v případech porušení základních práv ústavní stížnost nebo návrh na zahájení občanskoprávního řízení proti státu o náhradu škody vzniklé v důsledku tohoto porušení. Vnitrostátní právní předpisy několika členských států však stanoví, že osoba, která je dotčena opatřením nebo rozhodnutím vydaným během vyšetřování, může proti těmto opatřením a rozhodnutím vznést stížnost.

Hodnotící týmy vyjádřily výhrady ke skutečné dostupnosti opravných prostředků proti vydávání evropských vyšetřovacích příkazů v případě jiných než invazivních úkonů v některých členských státech, včetně výsledku svědků prostřednictvím videokonference. Je však obtížné předvídat, jak budou státní zástupci a soudy v členských státech uplatňovat zásady rozsudku ve věci *Gavanozov II* v praxi, a stále panuje určitá nejistota ohledně koncepce a oblasti působnosti účinného opravného prostředku, přinejmenším pokud jde o výsledky svědků prostřednictvím videokonference a jiné než invazivní úkony.

Pokud jde o dopad rozsudku ve věci *Gavanozov II*, příslušné orgány členských států neuvedly žádné případy, kdy byl výkon evropského vyšetřovacího příkazu odmítnut z důvodu neexistence opravných prostředků proti vydání evropského vyšetřovacího příkazu ve vydávajícím státě, ať již byly v pozici vydávajícího nebo vykonávajícího orgánu.

V pozici vydávajících orgánů uvedly členské státy některé případy, kdy v návaznosti na rozsudek ve věci *Gavanozov II* byly vykonávajícími orgány požádány, aby poskytly informace o existenci opravných prostředků ve vydávajícím státě. Takové žádosti o dodatečné informace však nevedly k odmítnutí výkonu evropského vyšetřovacího příkazu.

Odborníci z praxe poukázali na to, že na základě rozhodnutí ve věci *Gavanozov I* a zásady vzájemné důvěry, pokud v pozici vykonávajících orgánů obdrží evropský vyšetřovací příkaz k provedení prohlídky nebo zajištění věci nebo výsledku svědka prostřednictvím videokonference, nežádají vydávající orgán o informace o opravných prostředcích dostupných ve vydávajícím státě. Někteří odborníci z praxe uváděli, že by bylo v rozporu se samotnou myšlenkou vzájemného uznávání, pokud by vykonávající orgány systematicky přezkoumávaly použitelné opravné prostředky ve vydávajícím státě. Pouze pokud v konkrétním případě existuje zvláštní důvod k obavám, měl by vykonávající orgán požadovat doplňující informace o dostupných opravných prostředcích.

Pouze jeden členský stát v návaznosti na rozhodnutí ve věci *Gavanozov II* zavedl opravný prostředek konkrétně proti samotnému vydání evropského vyšetřovacího příkazu: jestliže dotčená osoba podá odvolání, musí příslušný soud přezkoumat, zda jsou podmínky pro vydání evropského vyšetřovacího příkazu splněny. Členský stát přímo zapojený do věci *Gavanozov II* uvedl, že s cílem zajistit dodržování rozsudku SDEU změnil své právní předpisy. Jiný členský stát stále posuzuje případné změny svých právních předpisů. Je třeba dodat, že ačkoli některé členské státy neprovedly v návaznosti na rozhodnutí ve věci *Gavanozov II* žádné legislativní změny, byla v praxi rozšířena použitelnost již existujících opravných prostředků na evropské vyšetřovací příkazy vydané za účelem výsledku svědků prostřednictvím videokonference.

12. ZVLÁŠTNÍ VYŠETŘOVACÍ ÚKONY

12.1. Obecná konstatování

Kapitola IV (články 22–29) směrnice obsahuje zvláštní ustanovení pro některé vyšetřovací úkony. Kapitola V (články 30–31) je věnována odposlechu telekomunikačního provozu.

Potřeba zvláštní regulace určitých druhů vyšetřovacích úkonů vyplývá mimo jiné z jejich složitosti, jejich dopadu na základní práva dotčených osob a značných rozdílů ve vnitrostátních právních předpisech členských států.

Není tedy náhodou, že pro mnoho dotčených vyšetřovacích úkonů směrnice stanoví dodatečný důvod pro odmítnutí výkonu, neboť uvádí, že výkon evropského vyšetřovacího příkazu může být odmítnut, pokud by úkon nebyl povolen v obdobném vnitrostátním případě.

Z tohoto kola hodnocení vyplynulo, že rozdílná procesní pravidla pro některé vyšetřovací úkony mohou být v kontextu justiční spolupráce stále náročným faktorem. Odborníci konstatovali, že některé vnitrostátní právní předpisy stanoví pro určité druhy vyšetřovacích úkonů obzvláště přísné limity. Například v jednom členském státě mohou být některé formy odposlechu telekomunikačního provozu povoleny pouze tehdy, je-li podezřelý znám.

Aby příslušné vydávající orgány mohly získat obecné informace o pravidlech pro vyšetřovací úkony v ostatních členských státech, bylo doporučeno, aby členské státy řádně vyplnily a aktualizovaly *Fiches Belges*, pokud jde o vyšetřovacích úkony, na internetových stránkách EJS.

Při několika příležitostech bylo rovněž zdůrazněno, že je ještě důležitější, aby příloha A obsahovala dostatečné informace o vyšetřovaném trestním případě, tak aby vykonávající orgány mohly snadno posoudit, zda by vyšetřovací úkon byl povolen v obdobném vnitrostátním případě.

Kromě toho bylo v souvislosti s nejsložitějšími úkony a případy opět poukázáno na to, že zásadní význam pro úspěšný výkon evropských vyšetřovacích příkazů mají přímý kontakt a včasné konzultace mezi příslušnými orgány a v případě potřeby zapojení Eurojustu.

Kromě problémů vyplývajících z rozdílů ve vnitrostátních právních předpisech členských států toto kolo hodnocení naznačilo, že některé obtíže, s nimiž se odborníci z praxe při uplatňování evropského vyšetřovacího příkazu setkávají, pokud jde o konkrétní vyšetřovací úkony, je zapotřebí řešit právními předpisy na úrovni EU.

12.2 Dočasné předání

Toto kolo hodnocení ukázalo, že dočasné předání stanovené v člancích 22 a 23 směrnice se dosud uplatnilo jen ve velmi omezeném počtu případů.

Příslušné orgány z několika členských států neměly s tímto opatřením žádné zkušenosti, a to ani jako vydávající, ani jako vykonávající orgány. Odborníci z praxe poukázali na to, že výsledky prostřednictvím videokonference jsou považovány za praktičtější a často vhodnější řešení.

Evropský vyšetřovací příkaz za účelem dočasného předání však může být vydán pro jakýkoli jiný vyšetřovací úkon, který vyžaduje přítomnost dotyčné osoby (např. identifikace podezřelých osob), a nikoli pouze pro účely výslechu osoby ve vazbě ve vykonávajícím státě. Kromě toho někteří odborníci z praxe zdůraznili význam tohoto úkonu, neboť někdy je naprosto nezbytné, aby se před soud osobně dostavil klíčový svědek držený ve vazbě v jiném členském státě.

Někdy se vyskytly problémy při volbě správného nástroje. Příslušné orgány obecně správně rozlišují mezi dočasným předáním na základě EZR pro účely trestního stíhání a dočasným předáním podle evropského vyšetřovacího příkazu za účelem shromažďování důkazů.

Jak je uvedeno v 25. bodě odůvodnění směrnice, má-li být osoba ve vazbě v jednom členském státě předána do jiného členského státu za účelem trestního stíhání včetně předvedení této osoby před soud pro účely soudního jednání, měl by být vydán EZR v souladu s rámcovým rozhodnutím Rady 2002/584/SVV. Podle směrnice je jediným účelem dočasného předání provedení konkrétního vyšetřovacího úkonu, při němž se vyžaduje přítomnost dané osoby (např. výslech obviněné osoby nebo identifikace podezřelých osob).

Odborníci z praxe však informovali o případech, kdy vydávající a vykonávající orgány měly odlišné názory na to, který právní základ by se měl použít. V některých případech byl výkon evropského vyšetřovacího příkazu vydaného za účelem zajištění přítomnosti obviněného při řízení před soudem odmítnut, protože vykonávající orgán správně tvrdil, že o dočasné předání mělo být požádáno na základě EZR. Ve většině případů se vydávající a vykonávající orgány po řádné konzultaci dohodly na nástroji, který má být použit.

Hranice mezi oběma nástroji může být někdy méně jasná a pro vydávající orgán by může být obtížné rozhodnout o právním základu, a to i s ohledem na různé požadavky na EZR a evropský vyšetřovací příkaz (např. v kontextu evropského vyšetřovacího příkazu je absence souhlasu obviněné osoby důvodem pro odmítnutí výkonu).

Pro ilustraci vzájemného vztahu mezi oběma nástroji je vhodné zmínit případ uvedený jedním členským státem. Dotyčný členský stát podle směrnice obdržel velmi naléhavou žádost o dočasné předání určité osoby, která byla ve vykonávajícím státě ve výkonu trestu odnětí svobody. Příslušný orgán tento evropský vyšetřovací příkaz neprodleně vykonal. Později se ukázalo, že tentýž vydávající orgán již vydal EZR za účelem trestního stíhání proti téže osobě v téže věci a že jiný příslušný orgán z téhož vykonávajícího státu již nařídil předání dané osoby, ale odložil ho až do konce trestu, který dotyčná osoba vykonávala ve vykonávajícím státě. V tomto případě se zdá, že evropský vyšetřovací příkaz byl vydán, aby se zabránilo odložení předání nařízeného v rámci řízení o EZR.

Vzhledem k praktickým obtížím, s nimiž se někdy odborníci z praxe setkávají, by mohla být přínosná příručka nebo pokyny poskytnuté Komisí, věnované vzájemnému vztahu mezi evropským vyšetřovacím příkazem a jinými nástroji justiční spolupráce, včetně EZR, jak je doporučeno v kapitole 4.

Výkon evropského vyšetřovacího příkazu za účelem dočasného předání lze odmítnout, pokud s ním osoba ve vazbě nesouhlasí (čl. 22 odst. 2 písm. a) směrnice). V pozici vydávajícího orgánu členské státy nezavedly zvláštní postupy, kterými by se dalo před vydáním a předáním evropského vyšetřovacího příkazu určit, zda daná osoba s dočasným předáním souhlasí. Za osvědčený postup byly označeny předchozí konzultace s vykonávajícími orgány, včetně souhlasu dotčené osoby.

V některých členských státech je v rozporu se směrnicí absence souhlasu zadržené osoby povinným důvodem pro odmítnutí výkonu. Hodnotící týmy dotčeným členským státům doporučily, aby své prováděcí právní předpisy sladily se směrnicí. Jak se uvádí v některých zprávách, možnost osoby ve vazbě zablokovat předání může bránit justiční spolupráci. Odborníci zmínili případ evropského vyšetřovacího příkazu vydaného za účelem dočasného předání podezřelé nebo obviněné osoby za účelem účasti na identifikaci podezřelých osob ve vydávajícím státě. Pokud by byla absence souhlasu povinným důvodem pro odmítnutí výkonu, bylo by nemožné provést vyšetřovací úkon, což by bránilo shromažďování důkazů a ohrozilo vyšetřování.

Většina členských států uvedla, že se nesetkala s obtížemi při zajišťování toho, aby předaná osoba byla během předání držena ve vydávajícím státě ve vazbě, neboť evropský vyšetřovací příkaz je považován za dostatečný právní základ pro zadržení. V některých členských státech musí příslušný orgán vydat vnitrostátní příkaz k zadržení vycházející z evropského vyšetřovacího příkazu.

12.3. Výslech za použití videokonference

Výslech svědků, znalců, podezřelých a obviněných osob prostřednictvím videokonference, který je upraven v článku 24 směrnice, je vyšetřovacím úkonem, který je často požadován a prováděn jak ve fázi vyšetřování, tak ve fázi soudního řízení.

Jak je uvedeno v některých zprávách, vedení výslechů prostřednictvím videokonference v trestním řízení je inovativní přístup, který přinesl převratnou změnu způsobu získávání a předkládání důkazů, zvýšil účinnost justičních systémů a urychlil soudní řízení. Během pandemie COVID-19 navíc několik členských států zavedlo nebo rozšířilo využívání videokonferencí ve vnitrostátních případech s cílem zajistit kontinuitu soudních řízení a rovněž přijalo nezbytná technická opatření ke zlepšení fungování videokonferenčních systémů.

V článku 24 odst. 2 se stanoví, že kromě důvodů pro odmítnutí uznání nebo výkonu podle článku 11 lze výkon evropského vyšetřovacího příkazu vydaného za účelem výslechu prostřednictvím videokonference odmítnout, pokud: a) podezřelá nebo obviněná osoba nesouhlasí nebo b) provedení takového vyšetřovacího úkonu by v konkrétním případě bylo v rozporu se základními zásadami práva vykonávajícího státu.

Několik členských států ve svých prováděcích předpisech stanovilo absenci souhlasu podezřelé nebo obviněné osoby jako povinný důvod pro odmítnutí výkonu. Pokud jde o jiné důvody pro odmítnutí výkonu, hodnotící týmy vyzvaly dotčené členské státy, aby sladily své prováděcí právní předpisy se směrnicí.

Následující dvě podkapitoly se zabývají dvěma souvisejícími, ale odlišnými tématy. První se týká videokonferencí, jež jsou požadovány s cílem vyslechnout podezřelou nebo obviněnou osobu za účelem shromáždění důkazů (např. výslech podezřelé nebo obviněné osoby státním zástupcem nebo soudem), zatímco druhá se týká videokonferencí jako prostředku k zajištění účasti obviněné osoby na hlavním líčení na dálku z jiného členského státu.

12.3.1. Výslech podezřelé nebo obviněné osoby ve fázi vyšetřování a soudního řízení pro důkazní účely

Ve většině členských států mohou příslušné orgány vydávat a vykonávat evropské vyšetřovací příkazy za účelem výslechu podezřelé nebo obviněné osoby jak během vyšetřování, tak ve fázi soudního řízení. Některé členské státy, v nichž je fyzická přítomnost obviněné osoby při řízení před soudem povinná, nemusí vydávat evropské vyšetřovací příkazy za účelem provedení výslechu obviněné osoby ve fázi soudního řízení, ale mohou takové evropské vyšetřovací příkazy vykonávat.

Některé členské státy však nikdy nepovolují vydávání a výkon evropských vyšetřovacích příkazů za účelem výslechu obviněné osoby ve fázi soudního řízení, a to bez ohledu na její souhlas. Dotčené členské státy jsou toho názoru, že výslech obviněné osoby prostřednictvím videokonference ve fázi soudního řízení by byl v rozporu se zásadou bezprostřednosti a představoval by porušení práva na spravedlivý proces a práva na (bezprostřední) přístup k obhájci.

Hodnotící týmy poukázaly na to, že zásada bezprostřednosti a právo na obhajobu mohou podléhat omezením, je-li to nezbytné a přiměřené k ochraně relevantních veřejných zájmů, jak potvrzuje judikatura Evropského soudu pro lidská práva¹³.

Kromě toho bylo konstatováno, že výslech obviněného prostřednictvím videokonference za účelem dokazování nemusí nutně vést k porušení práva této osoby na obhajobu a že k zajištění přímé a důvěrné komunikace mezi obžalovaným a jeho obhájcem je možné zavést účinná opatření.

Kromě toho podle čl. 24 odst. 2 písm. b) směrnice může být výkon evropského vyšetřovacího příkazu odmítnut, pokud by výslech prostřednictvím videokonference v *konkrétním případě* byl v rozporu se základními zásadami práva vykonávajícího státu; vyžaduje se tedy, aby vykonávající orgán posoudil, zda *konkrétní okolnosti případu* naznačují, že by výkon evropského vyšetřovacího příkazu vedl k porušení nebo omezení práv obviněné osoby, které by bylo neslučitelné se základními zásadami práva vykonávajícího státu.

Hodnotící týmy a několik odborníků z praxe rovněž zdůraznili, že výslech prostřednictvím videokonference může být přiměřenou alternativou k invazivnějším úkonům, jako je dočasné předání a dokonce předání na základě EZR, jak vyplývá z 26. bodu odůvodnění směrnice.

S ohledem na výše uvedené bylo doporučeno, aby dotčené členské státy přehodnotily své právní předpisy nebo praxi tak, aby mohly v závislosti na okolnostech případu vykonávat evropské vyšetřovací příkazy vydané za účelem výslechu obviněné osoby prostřednictvím videokonference pro účely dokazování i ve fázi soudního řízení.

¹³ Viz *Marcello Viola v. Italy*, č. 45106/04, 5. října 2006; *Sachnovskij v. Rusko*, č. 21272/03, 2. listopadu 2010; *Bojecova v. Ukrajina*, č. 20963/08, 30. ledna 2018; *Dijkhuizen v. Nizozemsko*, č. 61591/16, 9. června 2021.

12.3.2. Výslech prostřednictvím videokonference s cílem zajistit účast obviněného na hlavním líčení

Toto kolo hodnocení se rovněž zabývalo otázkou, zda lze evropský vyšetřovací příkaz za účelem výslechu prostřednictvím videokonference vydat s cílem zajistit účast obviněné osoby během celého hlavního líčení na dálku z jiného členského státu.

Tato otázka se týká dvou různých aspektů.

Zprvė se jedná o to, zda je účast obviněné osoby na řízení před soudem na dálku prostřednictvím videokonference slučitelná s dodržováním práva na spravedlivý proces; a druhou otázkou je oblast působnosti směrnice, jelikož účast obviněné osoby na hlavním líčení není (vždy) spojena se shromažďováním důkazů.

Několik členských států takové evropské vyšetřovací příkazy vydává a vykonává, zejména pokud s tím obviněná osoba souhlasí. Jejich přístup opodstatňuje řada důvodů, z nichž některé lze shrnout následovně.

Taková praxe je podle názoru těchto členských států v souladu s duchem směrnice. Ve 26. bodě odůvodnění se výslovně vyžaduje, aby vydávající orgány zvážily, zda by vydání evropského vyšetřovacího příkazu za účelem výslechu podezřelé nebo obviněné osoby prostřednictvím videokonference nemohlo posloužit jako účinná alternativa k EZR. Odborníci z praxe skutečně zdůraznili, že výkon evropských vyšetřovacích příkazů vydaných s cílem zajistit účast obviněné osoby na hlavním líčení na dálku z jiného členského státu je účinným prostředkem, jak bránit nadměrnému používání EZR. Jak uvedli někteří odborníci z praxe, vydání EZR s cílem zajistit účast obviněného na řízení před soudem by mělo představovat až „poslední možnost“.

Kromě toho, pokud s tím obviněná osoba souhlasí, její účast na hlavním líčení prostřednictvím videokonference z jiného členského státu je mnohem lepší variantou než soudní řízení v nepřítomnosti. V takových situacích lze videokonference považovat za nástroj usnadňující výkon práva obviněné osoby na obhajobu.

Bylo konstatováno, že vnitrostátní právní předpisy několika členských států stanoví účast obviněného na jednání před soudem na dálku ve vnitrostátních věcech, avšak s výhradou zvláštních podmínek zaměřených na ochranu práva na obhajobu. Odborníci z praxe z jednoho členského státu poukázali na to, že obviněná osoba má podle svého vnitrostátního práva právo být vyslechnuta a činit prohlášení kdykoli během hlavního líčení (např. vyjádřit se k důkazům poskytnutým svědky). Proto evropský vyšetřovací příkaz vydaný za účelem zajištění účasti obviněné osoby prostřednictvím videokonference slouží rovněž k důkazním účelům.

V rámci hodnocení byla rovněž zmíněna judikatura Evropského soudu pro lidská práva uvedená v předchozí podkapitole, podle níž účast obžalovaného na trestním řízení prostřednictvím videokonference není sama o sobě v rozporu s Evropskou úmluvou o lidských právech, pokud použití takového opatření slouží legitimnímu cíli a podmínky jeho provedení jsou slučitelné s požadavky na respektování spravedlivého procesu, včetně práva na spravedlivé řízení a účinný výkon práva na obhajobu.

Hodnotící týmy s těmito aspekty často souhlasily.

Stojí za zmínku, že Soudní dvůr se dne 4. července 2024 zabýval otázkou účasti obviněné osoby na hlavním líčení prostřednictvím videokonference v souvislosti s žádostí o rozhodnutí o předběžné otázce týkající se výkladu čl. 8 odst. 1 směrnice (EU) 2016/343¹⁴. SDEU ve svém rozsudku dospěl k závěru, že čl. 8 odst. 1 výše uvedené směrnice musí být vykládán v tom smyslu, že nebrání tomu, aby se obžalovaný mohl na svou výslovnou žádost účastnit ve vlastní věci jednání v řízení před soudem prostřednictvím videokonference, přičemž musí být zaručeno i právo na spravedlivý proces¹⁵. Toto rozhodnutí sice neposkytuje odpověď na otázku, zda lze evropský vyšetřovací příkaz vydat za účelem zajištění účasti obviněné osoby na dálku, avšak vyplývá z něho, že účast obviněné osoby na řízení před soudem prostřednictvím videokonference není sama o sobě v rozporu s právem na spravedlivý proces podle práva EU.

¹⁴ Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/343 ze dne 9. března 2016, kterou se posilují některé aspekty presumpce neviny a právo být přítomen při trestním řízení před soudem.

¹⁵ Rozsudek SDEU ze dne 4. července 2024 ve věci C-760/22, FP a další.

Některé členské státy se však domnívají a jsou pevně přesvědčeny o tom, že evropský vyšetřovací příkaz nelze nikdy vydat a vykonat za účelem výsledku obviněné osoby prostřednictvím videokonference, aby byla zajištěna její účast na hlavním líčení z jiného členského státu, a to i v případě, že s tím obviněná osoba souhlasí.

Jsou toho názoru, že výkon těchto evropských vyšetřovacích příkazů by byl obecně v rozporu se základními zásadami jejich právního systému a představoval by porušení práva obviněné osoby na obhajobu.

Kromě toho tvrdí, že výslech obviněné osoby prostřednictvím videokonference v průběhu hlavního líčení nespadá do oblasti působnosti směrnice. Podle článku 1 směrnice lze evropský vyšetřovací příkaz vydat za účelem provedení jednoho nebo několika vyšetřovacích úkonů ve vykonávajícím státě s cílem získat důkazy; účast obviněné osoby na hlavním soudním řízení však není (vždy) spojena se shromažďováním důkazů. Pokud jde o 26. bod odůvodnění, bylo rovněž uvedeno, že tento bod odůvodnění považuje evropský vyšetřovací příkaz za možnou alternativu k EZR v případech, kdy je evropský vyšetřovací příkaz za účelem výsledku podezřelé nebo obviněné osoby vydán pro účely dokazování.

V tomto kole hodnocení se experti i odborníci z praxe podrobně zabývali vývojem v této oblasti v souvislosti se žádostí o rozhodnutí o předběžné otázce předloženou SDEU (ve spojených věcech C-255/23 a C-285/23). Jednou z otázek položených SDEU bylo, zda má být čl. 24 odst. 1 směrnice vykládán v tom smyslu, že výslech obviněné osoby prostřednictvím videokonference zahrnuje situace, kdy se obviněná osoba účastní jednání před soudem prostřednictvím videokonference v jiném členském státě, než je členský stát jejího bydliště.

SDEU však dne 6. června 2024 dospěl k závěru, že o žádostech o rozhodnutí o předběžné otázce není nutné rozhodnout, neboť předkládající soud nepřerušil vnitrostátní řízení v očekávání rozhodnutí SDEU¹⁶.

Určitým vodítkem by v blízké budoucnosti mohlo být rozhodnutí o další žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce, kterou SDEU v současnosti projednává¹⁷.

¹⁶ Rozsudek SDEU ze dne 6. června 2024 ve spojených věcech C-255/23 a C-285/23, *AVVA a další*, bod 38.

¹⁷ Věc C-325/24, Bissilli, předložená dne 2. května 2024.

Vzhledem k rozdílným názorům členských států a vzhledem k tomu, že podle názoru mnoha odborníků z praxe může být účast obviněné osoby na hlavním líčení na dálku z jiného členského státu cenným nástrojem k posílení justiční spolupráce a účinným prostředkem k zajištění přiměřeného využívání jiných invazivnějších právních nástrojů, vyzvaly hodnotící týmy Komisi, aby tuto otázku vyřešila prostřednictvím právních předpisů. Některé hodnotící týmy navrhly změnit směrnici a rozšířit oblast působnosti článku 24, zatímco jiné vyzvaly Komisi, aby se touto otázkou zabývala z obecnějšího hlediska, a to i s přihlédnutím k dalším nástrojům, neboť zajištění účasti obviněné osoby na jednání před soudem na dálku z jiného členského státu není (vždy) spojeno se shromažďováním důkazů.

12.3.3. Výslech prostřednictvím videokonference bez vydání evropského vyšetřovacího příkazu

Během návštěv na místě se v tomto kole hodnocení často a živě diskutovalo o praxi některých členských států, kdy příslušné orgány v případech, že s tím dotčená osoba souhlasí, provádějí výslechy prostřednictvím videokonference přímým kontaktováním svědků a podezřelých nebo obviněných osob, které se nacházejí v jiném členském státě, s cílem umožnit dotyčné osobě účast na řízení a provést dokazování, a to bez vydání evropského vyšetřovacího příkazu („přímé videokonference“). Právní předpisy některých členských států stanoví možnost provádět přeshraniční výslechy prostřednictvím videokonference bez vydání evropského vyšetřovacího příkazu. Jeden členský stát poukázal na to, že někdy si justiční orgán povolující videokonferenci ve vnitrostátních případech nemusí být vědom toho, že se dotčená osoba připojuje k videokonferenci z jiného členského státu, v němž se (dočasně) nachází. Jiný členský stát zdůraznil, že praxe provádění přeshraničního výslechu bez vydání evropského vyšetřovacího příkazu je založena na souhlasu a dobrovolné spolupráci dotčené osoby a podobá se situacím, kdy svědek nebo podezřelá osoba nacházející se v jiném členském státě vyšetřovacím orgánům dobrovolně zašle e-mailem dokumenty.

Některé hodnotící týmy sice uznaly praktické výhody této metody, byly však toho názoru, že tato praxe není v souladu se směrnicí.

Některé členské státy konstatovaly, že tato praxe je v rozporu se zásadou svrchovanosti členského státu, kde se vyslýchána osoba nachází.

Pokud jde o otázku přeshraničních výsledků bez evropského vyšetřovacího příkazu, experti a odborníci z praxe čekají na objasnění ze strany SDEU. Jedna z otázek položených SDEU ve spojených věcech C-255/23 a C-285/23 se týkala toho, zda by soud, který případ projednává, mohl provést výslech prostřednictvím videokonference bez vydání evropského vyšetřovacího příkazu, ale pouze zasláním odkazu dotčené osobě, aby se mohla připojit k videokonferenci z členského státu jejího bydliště. Jak bylo uvedeno výše, SDEU konstatoval, že není nutné o těchto žádostech rozhodovat.

S ohledem na výše uvedené a vzhledem k tomu, že SDEU neposkytl žádné objasnění, hodnotící týmy doporučily, aby dotčené členské státy praxi výslechu osob nacházejících se v jiném členském státě prostřednictvím videokonference bez vydání evropského vyšetřovacího příkazu přehodnotily.

12.3.4. Praktické výzvy

Hodnocení se zabývalo otázkami týkajícími se organizace výsledků prostřednictvím videokonference a zjistily se při něm některé osvědčené postupy.

Bylo uvedeno několik případů, v nichž bylo velmi obtížné dodržet datum výslechu navržené vydávajícími orgány, protože navrhované datum následovalo velmi brzy po datu obdržení evropského vyšetřovacího příkazu. Proto bylo doporučeno, aby evropské vyšetřovací příkazy za účelem výslechu prostřednictvím videokonference byly zasílány v dostatečném předstihu, byl v nich stanoven časový rámec pro konání výslechu a uvedena alternativní data. Vykonávající orgán by tak měl dostatek času na nalezení a předvolání osoby, která má být vyslechnuta, a na zajištění přiměřeně vybavené soudní síně, a mohl při tom zohlednit pracovní rozvrh vykonávajícího orgánu. Rovněž bylo doporučeno, aby byla pokud možno uvedena očekávaná doba trvání výslechu.

Odborníci z praxe rovněž informovali o případech, kdy se při organizaci videokonference vyskytly technické obtíže z důvodu neslučitelnosti různých videokonferenčních systémů nebo zařízení používaných vydávajícími a vykonávajícími orgány. Některé členské státy navrhly, že by bylo nejpřínosnější mít k dispozici celounijní technické řešení pro pořádání videokonferencí, tak aby bylo možné tyto technické problémy překonat. Komise byla proto vyzvána, aby prozkoumala možnost zajištění bezpečného a interoperabilního systému pro přeshraniční videokonference, který by mohly využívat všechny členské státy.

Za osvědčený postup bylo označeno to, zahrnout do oddílu H2 přílohy A technické informace a kontaktní údaje technika pro navázání spojení mezi vydávajícím a vykonávajícím orgánem. Rovněž bylo navrženo, aby příloha A obsahovala zvláštní rámeček s technickými kontaktními údaji potřebnými k zajištění hladkého průběhu videokonference.

Jeden členský stát byl oceněn za to, že v rámci soudnictví zavedl automatizovaný rezervační systém pro videokonference, který rovněž zajišťuje, aby byly předem zadány kontaktní a technické údaje a aby byly správné.

Za další osvědčený postup byl označen standardní formulář, který vypracovaly vykonávající orgány jednoho členského státu a který tyto orgány zasílají vydávajícím orgánům za účelem shromáždění všech technických informací potřebných k usnadnění konání videokonference a co největšímu předcházení technickým problémům.

Na základě zjištění tohoto kola hodnocení lze říci, že členské státy obecně poskytují příslušným orgánům zabezpečené a přiměřené vybavení pro přípravu a účinné vedení výsledků prostřednictvím videokonference. Některé členské státy, v nichž byly zjištěny nedostatky, byly vyzvány, aby podnikly další kroky k zajištění toho, aby příslušné orgány měly k dispozici vhodná zařízení a vybavení pro videokonference.

12.4. Výslech za použití telefonní konference

Evropský vyšetřovací příkaz vydaný za účelem výslechu osoby jako svědka nebo znalce prostřednictvím telefonní konference podle článku 25 směrnice je velmi vzácný.

Většina členských států tento vyšetřovací úkon dosud nevyužila ani se s ním nesetkala, a to ani jako vydávající ani jako vykonávající stát. Jak bylo zdůrazněno během hodnocení, vzhledem k rostoucímu využívání výsledků prostřednictvím videokonference jsou výsledky za použití telefonní konference nyní poněkud zastaralé, i když v praxi mohou být užitečné (například jako alternativa v případě technických problémů při pořádání videokonference).

V několika málo případech, kdy byl tento vyšetřovací úkon použit, se členské státy nepotýkaly s žádnými obtížemi, pokud jde o postupy a formality při výslechu za použití telefonní konference.

Některé členské státy mohou evropský vyšetřovací příkaz vydaný za účelem výsledku za použití telefonní konference vykonat, ale nemohou takový evropský vyšetřovací příkaz vydat, protože telefonní konferenci nelze podle jejich vnitrostátních právních předpisů použít jako vyšetřovací úkon. Některé členské státy článek 25 směrnice neprovedly a jejich právní předpisy tento vyšetřovací úkon nestanoví. Pokud tedy obdrží žádost o provedení výsledku za použití telefonní konference, po konzultaci s vydávajícím orgánem navrhnou nahradit jej výsledkem prostřednictvím videokonference.

12.5. Informace o bankovních a jiných finančních účtech a o bankovních operacích a jiných finančních transakcích

Zatímco článek 26 směrnice upravuje evropské vyšetřovací příkazy vydané za účelem získání informací o existenci bankovních a jiných finančních účtů a článek 27 evropské vyšetřovací příkazy vydané za účelem získání informací o bankovních operacích a jiných finančních transakcích, čl. 28 odst. 1 písm. a) se týká získávání informací v reálném čase o operacích, které mají být provedeny v budoucnosti (monitorování bankovních a jiných finančních transakcí).

Jak se dalo očekávat, z tohoto kola hodnocení vyplynulo, že vydávání evropských vyšetřovacích příkazů za účelem získání bankovních informací je zcela běžnou praxí. Skutečnost, že vyšetřování – od nejjednodušších až po ta nejsložitější a nejcitlivější – se stále častěji do značné míry opírají o shromažďování bankovních informací, je dobře známa.

Vnitrostátní právní rámce pro tyto vyšetřovací úkony se v jednotlivých členských státech značně liší. V některých členských státech je k získání informací o bankovních operacích vyžadován soudní příkaz, zatímco v jiných postačuje příkaz státního zástupce nebo dokonce žádost policie. Ve většině členských států neexistují žádná omezení spojená s procesním postavením osoby (např. podezřelá osoba, svědek, oběť), jejíž finanční informace jsou požadovány, jedinou podmínkou je, že požadované informace musí být relevantní pro vyšetřování. V několika členských státech mohou být bankovní informace poskytovány pouze v souvislosti s určitými taxativně vymezenými trestnými činy nebo s trestnými činy s určitou výší trestní sazby. Někteří odborníci z praxe zdůrazňovali, že výrazné omezení používání těchto vyšetřovacích opatření by bylo významnou překážkou pro účinné vyšetřování závažných přeshraničních trestných činů.

Téměř všechny členské státy mají centralizovaný registr bankovních účtů, v němž jsou uvedeny veškeré bankovní účty fyzických a právnických osob v dané zemi. Donucovací orgány mají k těmto registrům často přímý přístup. Existence centralizovaného registru velmi usnadňuje a urychluje výkon evropských vyšetřovacích příkazů. Hodnotící týmy proto vybízely členské státy, které centralizovaný registr dosud nezřídily, aby takový registr vytvořily, a to i s ohledem na povinnosti vyplývající ze směrnice (EU) 2015/849¹⁸, a aby do svého registru zahrnuly údaje týkající se účtů vedených ve všech bankách.

V souvislosti s vyšetřovacími úkony za účelem shromažďování bankovních informací se diskutovalo o praxi evropských vyšetřovacích příkazů obsahujících „kaskádové“ žádosti. Běžný postup vypadá tak, že vydávající orgán požádá o potvrzení, zda má podezřelý bankovní účet, a pokud ano, aby mu byly poskytnuty informace o bankovních operacích podezřelého. V závislosti na výsledku jsou požadovány informace o dalších transakcích, umožňující sledovat finanční prostředky. Ačkoli členské státy obecně neudávaly, že by při výkonu těchto evropských vyšetřovacích příkazů narážely na obtíže, někteří odborníci vyjadřovali v souvislosti s touto praxí výhrady a konstatovali, že evropské vyšetřovací příkazy tohoto typu mohou někdy představovat „nadměrnou zátěž“, neboť vykonávající orgán musí provést nejen příslušné vyšetřovací úkony, ale aby mohl pokračovat v dalších požadovaných vyšetřovacích krocích, musí také analyzovat shromážděné důkazy. V některých případech se jako užitečné ukázaly konzultace s vydávajícím orgánem během výkonu evropského vyšetřovacího příkazu.

Během hodnocení předložili odborníci z praxe několik návrhů na zlepšení výkonu evropských vyšetřovacích příkazů vydaných za účelem shromažďování bankovních informací.

¹⁸ Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/849 ze dne 20. května 2015 o předcházení využívání finančního systému k praní peněz nebo financování terorismu, o změně nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 648/2012 a o zrušení směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/60/ES a směrnice Komise 2006/70/ES.

V některých členských státech se informace o bankovních účtech a finančních transakcích obvykle shromažďují a vydávajícímu orgánu předávají v elektronické podobě. V zájmu zajištění rychlého předávání bankovních informací bylo doporučeno, aby všechny členské státy zvážily, zda bankám a jiným finančním institucím, jakož i vykonávajícím orgánům neumožní zpracovávat bankovní informace v elektronické podobě. Tato praxe vyšetřovacím orgánům vydávajícího státu umožňuje zpracovávat a analyzovat tyto někdy obrovské objemy údajů vhodnějším způsobem. V této souvislosti bylo navrženo, že by bylo užitečné zařadit do přílohy A zvláštní oddíl obsahující technické informace nezbytné pro přijímání bankovních údajů v elektronické podobě.

V souladu s čl. 19 odst. 4 směrnice vykonávající orgány bankám a jiným finančním institucím zpravidla ukládají povinnost nesdělovat klientům žádné informace týkající se žádosti o bankovní údaje či probíhajících trestních vyšetřování, nebo jim takovou povinnost ukládá zákon. V některých členských státech může neoprávněné vyzrazení žádosti klientům představovat trestný čin. Během hodnocení bylo oznámeno pouze několik případů, kdy byly v souvislosti s výkonem evropských vyšetřovacích příkazů informace klientům bank sděleny.

Právo několika členských států vyšetřovacím a soudním orgánům nedovoluje, aby nařídily nebo požadovaly monitorování bankovních účtů v reálném čase, a to ani ve vnitrostátních případech ani při výkonu evropského vyšetřovacího příkazu. Odborníci z praxe by zavedení takového opatření uvítali, podle nich by se mohlo jednat o velmi užitečný vyšetřovací nástroj. Dotčené členské státy byly vyzvány, aby zvážily změnu svých právních předpisů tak, aby výslovně stanovily monitorování bankovních účtů v reálném čase.

12.6. Odposlech telekomunikačního provozu

Vnitrostátní právní předpisy většiny členských států stanoví, že odposlech telekomunikačního provozu může být povolen i) pro účely vyšetřování závažných trestných činů (uvedených v katalogu trestných činů nebo určených odkazem na trestní hranici), ii) v případě, že existuje důvodné podezření, že byl spáchán nebo je páčán závažný trestný čin, a iii) v případě, že je odposlech nezbytný nebo nutný k získání důkazů, které by jinak bylo nemožné shromáždit, nebo by jejich shromáždění bylo velmi obtížné.

Ačkoli členské státy tyto obecné zásady sdílejí, jejich vnitrostátní právní rámce se značně liší. V některých členských státech mohou být určité formy odposlechu telekomunikačního provozu povoleny pouze u velmi omezeného počtu trestných činů (např. v případě terorismu nebo trestných činů proti bezpečnosti státu). Některé členské státy mají obzvláště přísná pravidla, pokud se odposlech týká osob, které nejsou podezřelé ze spáchání trestného činu, ale v rámci vyšetřování jsou zájmovými osobami. V některých členských státech je zakázáno používání špionážního softwaru.

Během hodnocení členské státy uváděly případy, ať už se jich účastnily z titulu vydávajícího nebo vykonávajícího orgánu, kdy byl výkon evropského vyšetřovacího příkazu za účelem odposlechu telekomunikačního provozu zamítnut s odůvodněním, že daný úkon by v obdobném vnitrostátním případě nebyl povolen.

Hodnotící týmy v několika zprávách konstatovaly, že existence velmi přísných vnitrostátních pravidel pro povolování odposlechu telekomunikačního provozu má dopad na justiční spolupráci v trestních věcech a může bránit boji proti závažným formám nadnárodní trestné činnosti.

12.6.1. Význam a rozsah pojmu „odposlech telekomunikačního provozu“

V tomto kole hodnocení se potvrdilo, že při uplatňování tohoto vyšetřovacího úkonu je hlavním problémem pojem „odposlech telekomunikačního provozu“.

Pojem „odposlech telekomunikačního provozu“ není ve směrnici vymezen ani v člancích 30 a 31 (odposlech telekomunikačního provozu), v článku 2 (definice) ani v bodech odůvodnění. Není definován ani v žádném jiném evropském právním předpisu. V rámci Evropské unie v důsledku toho není chápán jednotně a odborníci z praxe mají rozdílné názory na to, zda se články 30 a 31 směrnice vztahují na některé vyšetřovací úkony, jako je sledování pomocí GPS, odposlech vozidla, instalace špionážního softwaru na určité zařízení za účelem odposlechu konverzací u zdroje či zvukové či kamerové sledování.

Některé členské státy přijaly restriktivní výklad, podle něhož se odposlech telekomunikačního provozu vztahuje pouze na sledování a zaznamenávání komunikace, která probíhá prostřednictvím určitého typu telekomunikačních systémů, jako je odposlech telefonních hovorů, čímž se vylučuje odposlech komunikace mezi osobami, které se nacházejí na stejném místě, prováděný buď pomocí technologického zařízení (např. zařízení, na němž byl nainstalován špionážní software), nebo pomocí skrytého mikrofonu (odposlouchávacího zařízení). Podle tohoto restriktivního výkladu spadají uvedená opatření do oblasti působnosti článku 28 směrnice, který upravuje vyšetřovací úkony zahrnující shromažďování důkazů v reálném čase. Členské státy, které uplatňují tento úzký výklad, argumentují tím, že články 30 a 31 odkazují na „telekomunikační provoz“, a nevztahují se tedy na jiné způsoby komunikace, k nimž dochází bez použití určitého typu telekomunikační technologie.

Jiné členské státy se přiklánějí k širšímu pojetí a domnívají se, že články 30 a 31 se vztahují i na další opatření, jako je odposlech komunikace mezi osobami, které se nacházejí na stejném místě, jako je odposlech vozidla, sledování prostřednictvím špionážního softwaru nainstalovaného na určitém zařízení a zvukové či kamerové sledování na soukromých místech. Některé členské státy do pojmu odposlech telekomunikačního provozu zahrnují sledování pomocí GPS.

SDEU poskytl v rozsudku ve věci C-670/22, *M. N. (EncroChat)*, ze dne 30. dubna 2024 určité vyjasnění, když rozhodl, že infiltrace koncových zařízení, jejímž cílem je získání provozních, lokalizačních a komunikačních údajů internetové komunikační služby, představuje „odposlech telekomunikačního provozu“ ve smyslu čl. 31 odst. 1 směrnice.

Dosud však není jasné, zda totéž platí i pro jiné druhy vyšetřovacích úkonů, jako je odposlech vozidla nebo sledování pomocí GPS.

12.6.2. Mechanismus informování podle článku 31

Ve všech zprávách bylo zdůrazněno, že hlavní výhodou článku 31 je možnost učinit oznámení prostřednictvím zjednodušeného formuláře (příloha C) „v průběhu odposlechu“ nebo „po odposlechu“. Mechanismus informování má zásadní význam, neboť členským státům umožňuje, aby pokračovaly ve sledovacích opatřeních, jako je odposlech telefonních hovorů, sledování pomocí GPS nebo odposlech vozidla, i na území jiného členského státu, jehož technická pomoc není zapotřebí, kam se cíl opatření může přesunout nebo se (někdy nečekaně) přesunul.

Členské státy, které uplatňují restriktivní výklad pojmu „odposlech telekomunikačního provozu“, oznámení podle článku 31 pro opatření, která spadají mimo rozsah jejich výkladu tohoto pojmu, nepřijímají. To znamená, že pokud odposlouchávané vozidlo nebo vozidlo, v němž je nainstalováno zařízení GPS, vstoupí na jejich území, před překročením hranice vyžadují vydání evropského vyšetřovacího příkazu (příloha A), obvykle podle článku 28, neboť odposlech vozidla nebo sledování pomocí GPS nepovažují za odposlech telekomunikačního provozu. K článku 28 směrnice však není připojen mechanismus informování podobný mechanismu stanovenému v článku 31 směrnice.

Hodnotící týmy zdůrazňovaly, že mechanismus informování „po odposlechu“ se zdá být ještě potřebnější, pokud si uvědomíme, že v mnoha případech se informace o tom, že odposlouchávaný cíl překročil hranici, objeví až v průběhu odposlechu a často až po jeho skončení. V takových případech není vydání evropského vyšetřovacího příkazu (příloha A) proveditelné a k zajištění přípustnosti materiálu získaného odposlechem jako důkazu je třeba použít oznámení „v průběhu odposlechu“ nebo „po odposlechu“.

V průběhu hodnocení navrhovali odborníci z praxe různé možnosti, jak směrnici změnit. Například navrhli rozšíření oblasti působnosti článků 30 a 31 tím, že se pojem „telekomunikační provoz“ nahradí pojmem „komunikace“, čímž se vyjasní, že se má vztahovat na všechny formy komunikace. Pro další případy navrhli zavedení zvláštních ustanovení, která by upravovala odposlech vozidel a sledování pomocí GPS, nebo aby byl pro sledovací opatření spadající pod článek 28 zaveden mechanismus informování podobný mechanismu stanovenému v článku 31.

Všechny hodnotící týmy se shodly na tom, že Komise by se měla ujmout legislativní iniciativy s cílem vyjasnit pojem „odposlech telekomunikačního provozu“. Kromě toho by měl být pro všechna výše uvedená opatření v případech, kdy není nutná technická pomoc ze strany členského státu, v němž se nachází cíl opatření, zaveden mechanismus informování podobný mechanismu stanovenému v článku 31 směrnice.

12.6.3. Přenos odposlechů

Ustanovení čl. 30 odst. 6 směrnice stanoví, že evropský vyšetřovací příkaz vydaný za účelem odposlechu telekomunikačního provozu může být vykonán a) bezprostředním přenosem telekomunikačního provozu do vydávajícího státu; nebo b) odposlechem, záznamem a následným přenosem výsledku odposlechu telekomunikačního provozu do vydávajícího státu.

Ačkoli několik členských států uvedlo, že disponují technickými prostředky k bezprostřednímu přenosu odposlechu telekomunikačního provozu do vydávajícího státu, zdá se, že ve většině případů vykonávající stát shromažďuje odposlouchávaný materiál, který následně zašle vydávajícímu státu. Odborníci z praxe však uváděli, že s ohledem na potřeby vydávajícího orgánu byla nalezena řešení ad hoc. V některých případech byl zachycený materiál vydávajícímu orgánu předán s mírným zpožděním (např. v řádu několika hodin).

Bylo konstatováno, že bezprostřední přenos odposlechu telekomunikačního provozu vyvolává rovněž právní otázky týkající se přezkumu probíhající operace odposlechu. Právní předpisy některých členských států stanoví zvláštní povinnosti pro orgán provádějící odposlech telekomunikačního provozu, mimo jiné povinnost vymazat veškeré části zachyceného materiálu obsahující rozhovory mezi podezřelým a obhájcem či povinnost informovat odposlouchávanou osobu po ukončení trestního řízení. Je-li odposlouchávaný telekomunikační provoz bezprostředně přenášen do vydávajícího státu, je pro vykonávající orgán obtížné výše uvedené povinnosti splnit.

Odborníci z praxe diskutovali o tom, zda by bylo možné předat následnou kontrolu odposlechu vydávajícímu státu v souladu s čl. 30 odst. 5 směrnice, podle něhož může vykonávající stát podmínit svůj souhlas podmínkami, které by musely být splněny v obdobném vnitrostátním případě. Vzhledem k tomu, že se názory na tuto otázku liší, vyzval hodnotící tým v jedné zprávě Komisi, aby se touto otázkou zabývala na legislativní úrovni s cílem vyjasnit, za jakých podmínek by bylo možné dovolit, aby vykonávající stát přenesl své povinnosti následné kontroly odposlechu na stát vydávající, zejména v případech, kdy se jedná o odposlechy bezprostředně přenášené do vydávajícího státu.

12.7. Přeshraniční sledování

V 9. bodě odůvodnění je stanoveno, že směrnice o evropském vyšetřovacím příkazu by se neměla vztahovat na přeshraniční sledování podle Úmluvy k provedení Schengenské dohody (Schengenská úmluva).

Přeshraniční sledování jako opatření policejní spolupráce je upraveno článkem 40 Schengenské úmluvy. Článek 40 je součástí hlavy III kapitoly 1 Schengenské úmluvy, věnované policejní spolupráci. Podle některých členských států se článek 40 na přeshraniční sledování nařízené justičními orgány nevztahuje, zatímco jiné členské státy takovou žádost považují za právní pomoc.

Toto kolo hodnocení jasně ukázalo, že vztah mezi směrnicí o evropském vyšetřovacím příkazu a Schengenskou úmluvou je v oblasti přeshraničního sledování poměrně problematický a že členské státy uplatňují různé přístupy a postupy. Mezi členskými státy existují rozdíly, pokud jde o to, zda a do jaké míry je přeshraniční sledování opatřením policejní spolupráce (článek 40 Schengenské úmluvy) nebo justiční spolupráce. To vedlo několik hodnotících týmů k doporučení, aby se tato otázka řešila na legislativní úrovni EU.

Některé členské státy považují přeshraniční sledování pouze za formu policejní spolupráce, a proto se domnívají, že směrnice se na tuto oblast nevztahuje. Jiné členské státy jsou však toho názoru, že přeshraniční sledování lze rovněž považovat za justiční vyšetřovací úkon a za prostředek ke shromažďování důkazů, a proto by směrnice v tomto případě měla být použitelná. Na základě 9. bodu odůvodnění směrnice některé členské státy ve svých prováděcích právních předpisech výslovně uvedly, že přeshraniční sledování nespadá do oblasti působnosti evropského vyšetřovacího příkazu.

Většina hodnotících týmů vyzvala Komisi, aby vyvinula potřebnou legislativní iniciativu s cílem vyjasnit uplatňování směrnice ve vztahu k přeshraničnímu sledování prováděnému technickými prostředky.

12.8. Skryté vyšetřování

Význam pojmu „skryté vyšetřování“ se ve vnitrostátních právních předpisech členských států značně liší. V některých případech zahrnuje širokou škálu vyšetřovacích úkonů, které jsou prováděny bez vědomí zúčastněných osob (mimo jiné například také odposlech telekomunikačního provozu).

V článku 29 směrnice se však pojem skryté vyšetřování vztahuje pouze na vyšetřování prostřednictvím agentů zastírajících svou totožnost nebo působících pod nepravou totožností.

Ačkoli se zkušenosti s tímto vyšetřovacím úkonem v kontextu evropského vyšetřovacího příkazu zdají být omezené, některé členské státy uvedly, že se při výkonu evropských vyšetřovacích příkazů vydaných za účelem skrytého vyšetřování setkaly s obtížemi vyplývajícími z rozdílů ve vnitrostátním právu vydávajícího a vykonávajícího státu.

Všechny členské státy umožňují, aby policisté zastírali svou totožnost nebo působili pod nepravou totožností. Tyto vyšetřovací úkony jsou často prováděny specializovanými policejními jednotkami a mohou být povoleny pouze v souvislosti se závažnými trestnými činy. Vnitrostátní právní rámce se v jednotlivých členských státech liší, pokud jde o trestné činy, v souvislosti s nimiž může být skryté vyšetřování povoleno, jakož i o druhy opatření či činností, které mohou být agenty prováděny.

V některých členských státech je stanovena možnost využívat jako agenty civilisty, zatímco jiné to neumožňují, výkon evropských vyšetřovacích příkazů tohoto typu proto může být v praxi obtížný.

Některé členské státy uváděly, že evropský vyšetřovací příkaz za účelem využití zahraničních příslušníků jako agentů při vyšetřování vnitrostátních případů, které probíhá na jejich území, nevydávají.

DOPORUČENÍ

- *Členské státy by měly zajistit, aby tzv. Fiches Belges na internetových stránkách EJS obsahovaly přesné a aktuální právní a praktické informace o vyšetřovacích úkonech, které jsou v rámci jejich příslušných vnitrostátních systémů k dispozici.*
- *Komise se vyzývá, aby se poté, co řádně posoudí zjištění uvedená v této zprávě a určí nejvhodnější právní nástroj, na legislativní úrovni zabývala otázkou účasti obviněné osoby na soudním jednání prostřednictvím videokonference z jiného členského státu.*
- *Členské státy by měly přehodnotit praxi spočívající v provádění výsledků svědků, podezřelých či obviněných osob nacházejících se v jiném členském státě prostřednictvím videokonference, aniž by byl vydán evropský vyšetřovací příkaz.*
- *Členské státy se vybízejí, aby do svých vnitrostátních právních předpisů vložily ustanovení, jež umožní výkon evropských vyšetřovacích příkazů vydaných za účelem monitorování bankovních nebo jiných finančních transakcí v reálném čase podle čl. 28 odst. 1 písm. a) směrnice.*
- *Komise se vyzývá, aby předložila legislativní návrh, kterým se vyjasní pojem „odposlech telekomunikačního provozu“ podle článků 30 a 31 směrnice, a zejména to, zda zahrnuje i sledovací opatření, jako je odposlech vozidel, sledování pomocí GPS a instalace špionážního softwaru. V opačném případě se Komise vyzývá, aby předložila legislativní návrh, pokud je to považováno za nezbytné, na zavedení zvláštních ustanovení, která budou taková opatření upravovat, například mechanismus informování podobný mechanismu pro případy podle článku 31, kdy není potřeba technická pomoc ze strany členského státu, na jehož území se nachází subjekt opatření.*

- *Komise se vyzývá, aby předložila legislativní návrh s cílem vyjasnit uplatňování směrnice ve vztahu k článku 40 Úmluvy k provedení Schengenské dohody. Měla by být zavedena zvláštní ustanovení, jejichž prostřednictvím se vyjasní, zda se směrnice vztahuje na přeshraniční sledování prováděné technickými prostředky za účelem shromažďování důkazů v trestním řízení a v rámci justiční spolupráce.*

13. STATISTIKY

V rámci tohoto kola hodnocení byly členské státy požádány, aby poskytly statistiky za posledních pět let týkající se počtu příchozích a odchozích evropských vyšetřovacích příkazů, případů odmítnutí uznání a odmítnutí výkonu a případů, kdy byl výkon odložen. Až na několik chvályhodných výjimek nebyla většina členských států schopna poskytnout spolehlivé a úplné statistické údaje týkající se uplatňování evropského vyšetřovacího příkazu.

Několik členských států nebylo schopno poskytnout žádné statistické údaje, ale pouze odhady ročního počtu příchozích a odchozích evropských vyšetřovacích příkazů, neboť neexistuje centralizovaný systém pro registraci vydaných a obdržených evropských vyšetřovacích příkazů. Většina členských států měla k dispozici pouze celkové roční údaje o počtu příchozích a odchozích evropských vyšetřovacích příkazů bez dalších podrobností o případech odmítnutí uznání nebo výkonu, důvodech pro odmítnutí uznání nebo výkonu, případech odloženého výkonu a typech požadovaných vyšetřovacích úkonů.

Navíc ani v případě členských států, které poskytly podrobnější statistické údaje, tyto statistiky ne vždy zahrnovaly všechny příslušné vydávající a vykonávající orgány (např. nezahrnovaly evropské vyšetřovací příkazy zpracovávané soudy ve fázi soudního řízení nebo evropské vyšetřovací příkazy vydané správními orgány) nebo zahrnovaly evropské vyšetřovací příkazy i jiné druhy příchozích a odchozích žádostí o právní pomoc.

S ohledem na výše uvedené skutečnosti byl nedostatek spolehlivých a úplných statistických údajů označen za obecný problém, se kterým se potýkají téměř všechny členské státy.

Jak bylo zdůrazněno v několika hodnotících zprávách, úplné statistiky mají zásadní význam pro analýzu a zlepšení spolupráce mezi členskými státy prostřednictvím zjišťování nedostatků a nevýhod ve fungování nástrojů justiční spolupráce a jejich provádění členskými státy. Očekává se, že se situace do jisté mírylepší po zahájení plného provozu decentralizovaného informačního systému pro přeshraniční komunikaci a systému eEDES. Kromě toho některé členské státy zavádějí nebo zdokonalují vlastní informační systémy, což umožní automatické shromažďování údajů o fungování evropského vyšetřovacího příkazu.

Hodnoticí týmy však doporučily, aby členské státy shromažďování statistických údajů o evropském vyšetřovacím příkazu zlepšily.

Stojí za zmínku, že Eurojust poskytl v souvislosti s tímto hodnocením statistické údaje ze svého systému správy případů týkající se případů, jimiž se Eurojust zabýval v letech 2017 až 2022, a které zahrnovaly informace o: i) celkovém počtu případů spojených s evropským vyšetřovacím příkazem v Eurojustu; ii) počtu dvoustranných a mnohostranných případů se zapojením jednotlivých členských států a iii) počtu případů spojených s evropským vyšetřovacím příkazem, v nichž byl každý členský stát zapojen buď jako „dožadující“, nebo „dožádaný“¹⁹. Na základě těchto statistik bylo zjištěno, že v posledních letech dochází ke stabilnímu nárůstu počtu případů, jimiž se Eurojust zabývá, a tím i podpory, kterou poskytuje odborníkům z členských států.

DOPORUČENÍ

- ***Členské státy se vyzývají, aby zlepšily své systémy shromažďování statistických údajů o evropském vyšetřovacím příkazu s cílem usnadnit analýzu jeho uplatňování a zlepšit spolupráci mezi členskými státy. Členské státy se vybízejí, aby shromažďovaly podrobnější statistiky zahrnující údaje o případech odmítnutí uznání nebo výkonu, důvodech pro odmítnutí uznání nebo výkonu a případech, kdy byl výkon odložen, a aby do statistik zahrnuly údaje týkající se všech příslušných vydávajících a vykonávajících orgánů.***

¹⁹ „Dožadující“ znamená, že orgán dotčeného členského státu požádal, aby jeho národní zastoupení otevřelo v Eurojustu případ ve vztahu k jednomu nebo více členským státům; „dožádaným“ se rozumí, že jiné národní zastoupení Eurojustu otevřelo na žádost svého vnitrostátního orgánu případ ve vztahu k dotčenému členskému státu.

14. ODBORNÁ PŘÍPRAVA

Většina členských států má strukturované a účinné systémy odborné přípravy odborníků z praxe v oblasti justiční spolupráce v trestních věcech, včetně evropského vyšetřovacího příkazu, a zavedla mechanismy zaměřené na posuzování kvality vzdělávacích akcí a identifikaci potřeb odborníků z praxe.

Počáteční a další odborné přípravě soudců a státních zástupců se věnují různé instituce: v některých členských státech existuje specializovaná instituce pověřená poskytováním odborné přípravy všem úředníkům se soudní pravomocí (soudcům i státním zástupcům), jiné členské státy mají instituce, které jsou odpovědné za odbornou přípravu soudců, a instituce, které odpovídají za odbornou přípravu státních zástupců. V několika členských státech organizuje odbornou přípravu státních zástupců nejvyšší státní zastupitelství. Odborná příprava je často organizována jak na centrální, tak na decentralizované úrovni.

Během tohoto kola hodnocení poskytlo několik členských států hodnotícím týmům podrobný výpis vzdělávacích činností uspořádaných na téma evropského vyšetřovacího příkazu v posledních několika letech (např. praktická cvičení, semináře, on-line kurzy, publikace příruček a pokynů, odborná příprava školitelů).

Bylo zjištěno mnoho osvědčených postupů, z nichž některé je vhodné uvést.

Některé členské státy byly oceněny za to, že zavedly povinný vzdělávací program v oblasti mezinárodní justiční spolupráce v trestních věcech, zahrnující evropský vyšetřovací příkaz, v rámci počáteční odborné přípravy všech budoucích soudců a státních zástupců. Za osvědčený postup bylo rovněž považováno pořádání společných vzdělávacích iniciativ, do nichž jsou zapojeni jak soudci, tak státní zástupci. V jedné zprávě hodnotící tým ocenil pořádání společných kurzů odborné přípravy pro soudce, státní zástupce a zástupce ministerstva spravedlnosti a zdůraznil, že takové iniciativy díky své multidisciplinární povaze nejenom poskytují příležitosti k výměně zkušeností, ale vedou rovněž k zajištění jednotného přístupu k uplatňování příslušných postupů.

Jako osvědčený postup byla dále označena praxe, kdy příslušný orgán (často nejvyšší státní zastupitelství nebo ministerstvo spravedlnosti) zveřejňuje pokyny nebo příručky týkající se řádného zpracování evropských vyšetřovacích příkazů se zvláštním zaměřením na praktické otázky včetně toho, jak vyplnit formulář evropského vyšetřovacího příkazu, a tyto pokyny nebo příručky šíří mezi odborníky z praxe. Tyto pokyny a příručky, které jsou rovněž k dispozici na intranetu, jsou v případě potřeby aktualizovány. U jednoho členského státu hodnotící tým velmi ocenil, že nejvyšší státní zastupitelství zveřejnilo komentovaný formulář evropského vyšetřovacího příkazu s cílem poskytnout odpovědi na otázky, které mohou vyvstat při jeho vyplňování. Zajímavá je rovněž praxe, kdy některé členské státy zřizují stálé skupiny, jednotky či sítě státních zástupců či soudců úzce specializovaných na mezinárodní justiční spolupráci, kteří působí jako odborná střediska a jsou připraveni poskytovat ostatním kolegům odbornou přípravu, součinnost a poradenství v souvislosti s přípravou a výkonem evropských vyšetřovacích příkazů, a sdílet a šířit tak své zkušenosti s právními a praktickými otázkami týkajícími se přeshraniční spolupráce.

Jako užitečná iniciativa bylo během hodnocení vyzdviženo rovněž to, že v některých členských státech jsou pravidelně pořádána setkání, na nichž odborníci z různých regionů či okresů, kteří se specializují na justiční spolupráci, poskytují informace a vyměňují si názory na případy týkající se evropského vyšetřovacího příkazu a jiných právních nástrojů, čímž se zlepšuje mezinárodní spolupráce a podporuje jednotný přístup. V neposlední řadě byly některé členské státy oceněny za to, že pořádají specializované kurzy odborné přípravy o nástrojích vzájemného uznávání včetně evropského vyšetřovacího příkazu pro úředníky působící na soudech a státních zastupitelstvích. Zvyšování profesionality a rozvoj znalostí podpůrného personálu v oblasti justice přispívá k hladkému a účinnému fungování nástrojů justiční spolupráce.

Toto kolo hodnocení i přes řadu výše uvedených osvědčených postupů ukázalo, že stále existuje prostor pro zlepšení.

V případě několika členských států vyjádřily příslušné hodnotící týmy názor, že odborníkům z praxe by obecně měla být poskytována pravidelnější a více strukturovaná odborná příprava v oblasti justiční spolupráce v trestních věcech. Kromě toho hodnotící týmy zdůrazňovaly, že je třeba posílit vzdělávací iniciativy zaměřené na určité kategorie odborníků působících v oblasti justice, a to i v případě členských států, u nichž ocenily, že nabízejí širokou škálu činností odborné přípravy v oblasti justiční spolupráce. U některých členských států hodnotící týmy upozornily na nedostatečnou odbornou přípravu v oblasti evropského vyšetřovacího příkazu v případě soudců, jindy zase odborníci dotčené členské státy vyzvali, aby zajistily systematičtější odbornou přípravu pro příslušníky policie či pro podpůrný personál soudů a státních zastupitelství.

Z hodnocení jednoznačně vyplynulo, že ačkoli jsou určité kategorie odborníků z praxe do uplatňování evropského vyšetřovacího příkazu zapojeny častěji (např. státní zástupci a v některých členských státech vyšetřující soudci), odpovídající odbornou přípravu by měli absolvovat všichni příslušní odborníci v oblasti justice, kteří se s evropským vyšetřovacím příkazem setkávají. Jak se píše v jedné z hodnotících zpráv, mezinárodní spolupráce je přece společným úsilím, proto by přístup k odborné přípravě měl mít každý článek řetězce.

V některých zprávách se rovněž zdůrazňovalo, že vzhledem k tomu, že pro úspěšné fungování evropského vyšetřovacího příkazu mají zásadní význam přímé kontakty a hladké postupy konzultace mezi vydávajícími a vykonávajícími orgány, bylo by vhodné zlepšit jazykové znalosti odborníků z praxe. Proto byly členské státy vyzvány, aby zvýšily počet jazykových kurzů alespoň pro odborníky z praxe, kteří se nástroji justiční spolupráce zabývají pravidelně.

Jak již bylo uvedeno, členské státy poskytly podrobné informace o svých dřívějších a probíhajících vzdělávacích činnostech týkajících se evropského vyšetřovacího příkazu. Podaly rovněž přehled iniciativ v oblasti odborné přípravy na evropské úrovni, jichž se jejich orgány účastnily, přičemž se jednalo zejména o činnosti a projekty vedené EJTN, Akademií evropského práva a Evropským institutem veřejné správy nebo organizované ve spolupráci s těmito subjekty. V tomto ohledu hodnotící týmy, jež jsou si vědomy, že EJTN může činností odborné přípravy zajistit přidanou hodnotu, v několika zprávách vyzvaly k většímu zapojení EJTN do organizace iniciativ odborné přípravy souvisejících s evropským vyšetřovacím příkazem, případně v koordinaci s vnitrostátními vzdělávacími projekty. Navrhovaly, aby tyto činnosti zahrnovaly vzájemné vztahy mezi různými nástroji justiční spolupráce v trestních věcech, což je téma, které je v tomto kole hodnocení často zmiňováno.

Během hodnocení odborníci z praxe velmi ocenili poznámky, souhrny a pokyny k relevantním tématům v oblasti evropského vyšetřovacího příkazu vypracované Eurojustem a EJS, jako je společná poznámka o praktickém uplatňování evropského vyšetřovacího příkazu zveřejněná v roce 2019 nebo dotazník a souhrn týkající se dopadu rozsudku ve věci *Gavanozov II* zveřejněné v roce 2022. Eurojust a EJS proto byly vyzvány, aby ve vypracovávání takových poznámek, souhrnů a pokynů pokračovaly, a poskytovaly tak odborníkům z praxe aktuální informace a pokyny.

Další otázka se týká odborné přípravy advokátů v oblasti justiční spolupráce. V některých členských státech vyjádřili zástupci příslušných sdružení advokátů během návštěv na místě názor, že obhájcům je třeba poskytovat rozsáhlejší odbornou přípravu týkající se evropského vyšetřovacího příkazu a nástrojů justiční spolupráce obecně. Zvýšení povědomí a znalostí o nástrojích justiční spolupráce by jim pomohlo účinněji se orientovat v přeshraničních trestních věcech a uplatňovat práva stanovená v příslušných právních nástrojích.

Pokud jde o evropský vyšetřovací příkaz, obhájci by byli lépe vybaveni k výkonu práva požádat o vydání evropského vyšetřovacího příkazu jménem podezřelých či obžalovaných, nebo stanoví-li tak jejich vnitrostátní právní předpisy, v zájmu obětí, jakož i k tomu, aby vhodným způsobem aktivovali dostupné opravné prostředky ve vydávajícím nebo vykonávajícím státě.

DOPORUČENÍ

- *Doporučuje se, aby členské státy zajistily, že všem odborníkům z praxe zapojeným do uplatňování evropského vyšetřovacího příkazu, mimo jiné soudcům, státním zástupcům, příslušníkům policie a podpůrnému personálu soudů a státních zastupitelství, bude systematicky poskytována odpovídající odborná příprava v oblasti mezinárodní justiční spolupráce v trestních věcech zahrnující evropský vyšetřovací příkaz. Členské státy se rovněž vyzývají, aby zvýšily počet jazykových kurzů, a to alespoň pro odborníky v oblasti justice, kteří se pravidelně podílejí na postupech justiční spolupráce.*
- *Členské státy se vyzývají, aby zvážily podporu společných iniciativ v oblasti odborné přípravy týkajících se justiční spolupráce v trestních věcech a zahrnujících i evropský vyšetřovací příkaz, určených různým kategoriím odborníků z praxe, kteří se podílejí na uplatňování příslušných právních nástrojů, a aby do těchto iniciativ zapojily i advokáty, pokud je to možné a s ohledem na nezávislost právníkové profese v souladu s příslušnými vnitrostátními právními předpisy.*
- *EJTN se vyzývá, aby zvážila zvýšení počtu kurzů souvisejících s evropským vyšetřovacím příkazem, případně v partnerství s vnitrostátními projekty odborné přípravy. Odborná příprava by měla zahrnovat vzájemné vztahy mezi různými nástroji justiční spolupráce v trestních věcech.*

- *Eurojust a EJS se vyzývají, aby nadále vypracovávaly poznámky, souhrny a pokyny k relevantním tématům v oblasti evropského vyšetřovacího příkazu a případně aktualizovaly stávající dokumenty.*

PUBLIC

15. SEZNAM DOPORUČENÍ

Tento oddíl obsahuje přehled všech doporučení určených členským státům, Komisi, EJS, EJTN a Eurojustu.

15.1. Doporučení členským státům

Kapitola 3

- *Členské státy se vyzývají, aby zachovaly a pokud možno zvýšily úroveň specializace všech svých orgánů, které pracují s nástroji mezinárodní spolupráce, včetně evropského vyšetřovacího příkazu. Za tímto účelem by členské státy, které tak dosud neučinily, mohly zvážit vytvoření specializovaných úřadů nebo odborů, v nichž by se takovými případy zabývali specializovaní odborníci z praxe, jako jsou státní zástupci, soudci, policisté a úředníci.*
- *Opakovaně se potvrzuje význam přímého kontaktu mezi vydávajícími a vykonávajícími orgány pro optimální výkon evropských vyšetřovacích příkazů; v této souvislosti se členské státy vyzývají, aby zajistily, že budou zavedena právní nebo operativní opatření pro účinnou koordinaci mezi jejich vnitrostátními vykonávajícími orgány v případech, kdy je evropský vyšetřovací příkaz vydán pro více vyšetřovacích úkonů, do nichž jsou zapojeny různé příslušné vykonávající orgány, s cílem posílit účinné uplatňování evropských vyšetřovacích příkazů a usnadnit komunikaci s vydávajícím orgánem.*

Kapitola 5

- *Vydávajícím orgánům členských států se doporučuje, aby věnovaly zvláštní pozornost zajištění jasně strukturovaného a srozumitelného popisu skutečností a požadovaných úkonů v evropském vyšetřovacím příkazu a snažily se myslet na čtenáře.*
- *Vydávajícím orgánům členských států se doporučuje, aby při vydávání evropského vyšetřovacího příkazu v příloze A uvedly všechny související žádosti či příkazy týkající se justiční spolupráce, jako jsou předchozí či souběžné EZR, osvědčení o příkazu k zajištění nebo SVT.*

- *Členské státy se vyzývají, aby ve svém prohlášení o jazykovém režimu uvedly kromě svého úředního jazyka i další jazyk běžně používaný v Unii v duchu čl. 5 odst. 2 a 14. bodu odůvodnění směrnice.*
- *Vydávajícím orgánům členských států se doporučuje, aby zajistily dobrou kvalitu překladů. Dále se jim doporučuje, aby k překladu připojily původní verzi evropského vyšetřovacího příkazu.*

Kapitola 6

- *Členské státy by měly zajistit, aby informace v Evropském soudním atlasu EJS byly správné, úplné a aktuální, aby se usnadnila identifikace příslušného vykonávajícího orgánu a umožnil přímý kontakt mezi vydávajícími a vykonávajícími orgány.*
- *Příslušné orgány členských států se vyzývají, aby pokud možno zasílaly evropské vyšetřovací příkazy elektronickými prostředky a přijímaly evropské vyšetřovací příkazy obdržené elektronickými prostředky, jsou-li splněny podmínky článku 7 směrnice.*
- *Dokud nebude v provozu decentralizovaný informační systém pro evropský vyšetřovací příkaz podle nařízení o digitalizaci a pokud pro účely nařízení o digitalizaci členské státy plánují používat referenční prováděcí software, doporučuje se, aby tyto členské státy urychlily provádění pilotního projektu eEDES a připojily všechny příslušné orgány do tohoto systému s cílem zajistit rychlé a bezpečné předávání evropských vyšetřovacích příkazů, související komunikace a důkazů.*
- *Vykonávající orgány členských států a případně i ústřední orgány by měly systematicky odesílat přílohu B. Kromě toho by měly v příloze B uvádět správné a úplné kontaktní údaje a měly by vždy uvést e-mailovou adresu.*

Kapitola 7

- *Vykonávající orgány členských států by měly vždy oznámit vydávajícímu orgánu, že se rozhodly použít jiný vyšetřovací úkon v souladu s čl. 10 odst. 4 směrnice.*

Kapitola 8

- *Doporučuje se, aby vykonávající orgány členských států nepožadovaly, aby vydávající státy k evropskému vyšetřovacímu příkazu přikládaly podkladové vnitrostátní soudní rozhodnutí.*
- *Vykonávajícím orgánům členských států se doporučuje, aby při zasílání výsledků vydávajícímu státu připojily průvodní dopis uvádějící, zda byl evropský vyšetřovací příkaz vykonán zcela nebo zčásti. V případě částečného výkonu a s ohledem na postup konzultace stanovený v čl. 9 odst. 6 směrnice se vykonávající orgány členských států vyzývají, aby v závislosti na naléhavosti případu a potřebách vydávajícího orgánu konzultovaly vydávající stát ohledně „průběžného“ předávání výsledků.*
- *Vykonávající orgány členských států by měly zajistit, aby požadované formální náležitosti byly v co největší míře splněny a jejich splnění odmítnut pouze tehdy, jsou-li v rozporu se „základními právními zásadami“, a měly by vykládat posledně uvedený pojem restriktivně, což znamená, že by neměly odmítnout splnění požadovaných formálních náležitostí pouze proto, že podle jejich vnitrostátního práva neexistují. Zároveň se doporučuje, aby vydávající orgány členských států v oddíle I jasně popsaly požadované formální náležitosti a jejich význam.*
- *Doporučuje se, aby vykonávající orgány členských států dodržovaly lhůty stanovené ve směrnici pro uznání a výkon evropského vyšetřovacího příkazu a aby v případě prodlení co nejdříve informovaly vydávající stát s uvedením důvodů.*
- *Vydávajícím orgánům členských států se doporučuje, aby při označení evropského vyšetřovacího příkazu za „naléhavý“ poskytly veškeré relevantní informace dokládající naléhavost. Zároveň se jim doporučuje, aby používaly označení příkazu za „naléhavý“ rozumně, tak aby neztratilo smysl.*

Kapitola 9

- *V zájmu koordinace a aby se zabránilo případnému poškození vyšetřování ve vydávajícím státě, se doporučuje, aby vykonávající orgány informovaly vydávající orgán, pokud je po výkonu evropského vyšetřovacího příkazu zahájeno vnitrostátní řízení, pokud vnitrostátní případ souvisí s případem, pro který byl evropský vyšetřovací příkaz vydán.*

Kapitola 10

- *Členské státy by měly zajistit, aby v souladu se směrnicí byly všechny důvody pro odmítnutí uznání nebo výkonu v jejich prováděcích právních předpisech stanoveny jako fakultativní. Kromě toho by neměly být stanovovány žádné dodatečné důvody pro odmítnutí uznání nebo výkonu než ty, které jsou stanoveny ve směrnici.*
- *Vykonávající orgány členských států by měly dodržovat povinný postup konzultace stanovený v čl. 11 odst. 4 směrnice. V případech, kdy vykonávající orgány členských států zvažují uplatnění některého z dodatečných důvodů pro odmítnutí uznání nebo výkonu stanovených ve směrnici, se tyto orgány vyzývají, aby předtím, než se rozhodnou neuznat nebo nevykonat evropský vyšetřovací příkaz, konzultovaly vydávající orgán a případně si vyžádaly doplňující informace s cílem řádně posoudit, zda existují podmínky pro uplatnění důvodu pro odmítnutí uznání nebo výkonu.*

Kapitola 12

- *Členské státy by měly zajistit, aby tzv. Fiches Belges na internetových stránkách EJS obsahovaly přesné a aktuální právní a praktické informace o vyšetřovacích úkonech, které jsou v rámci jejich příslušných vnitrostátních systémů k dispozici.*
- *Členské státy by měly přehodnotit praxi spočívající v provádění výsledků svědků, podezřelých či obviněných osob nacházejících se v jiném členském státě prostřednictvím videokonference, aniž by byl vydán evropský vyšetřovací příkaz.*

- *Členské státy se vybízejí, aby do svých vnitrostátních právních předpisů vložily ustanovení, jež umožní výkon evropských vyšetřovacích příkazů vydaných za účelem monitorování bankovních nebo jiných finančních transakcí v reálném čase podle čl. 28 odst. 1 písm. a) směrnice.*

Kapitola 13

- *Členské státy se vyzývají, aby zlepšily své systémy shromažďování statistických údajů o evropském vyšetřovacím příkazu s cílem usnadnit analýzu jeho uplatňování a zlepšit spolupráci mezi členskými státy. Členské státy se vybízejí, aby shromažďovaly podrobnější statistiky zahrnující údaje o případech odmítnutí uznání nebo výkonu, důvodech pro odmítnutí uznání nebo výkonu a případech, kdy byl výkon odložen, a aby do statistik zahrnuly údaje týkající se všech příslušných vydávajících a vykonávajících orgánů.*

Kapitola 14

- *Doporučuje se, aby členské státy zajistily, že všem odborníkům z praxe zapojeným do uplatňování evropského vyšetřovacího příkazu, mimo jiné soudcům, státním zástupcům, příslušníkům policie a podpůrnému personálu soudů a státních zastupitelství, bude systematicky poskytována odpovídající odborná příprava v oblasti mezinárodní justiční spolupráce v trestních věcech zahrnující evropský vyšetřovací příkaz. Členské státy se rovněž vyzývají, aby zvýšily počet jazykových kurzů, a to alespoň pro odborníky v oblasti justice, kteří se pravidelně podílejí na postupech justiční spolupráce.*
- *Členské státy se vyzývají, aby zvážily podporu společných iniciativ v oblasti odborné přípravy týkajících se justiční spolupráce v trestních věcech a zahrnujících i evropský vyšetřovací příkaz, určených různým kategoriím odborníků z praxe, kteří se podílejí na uplatňování příslušných právních nástrojů, a aby do těchto iniciativ zapojily i advokáty, pokud je to možné a s ohledem na nezávislost právníkové profese v souladu s příslušnými vnitrostátními právními předpisy.*

15.2.Doporučení Komisi, EJS, EJTN a Eurojustu

Kapitola 4

- *Komise se vyzývá, aby zvážila vydání příručky nebo pokynů týkajících se evropského vyšetřovacího příkazu a jeho vzájemného vztahu s dalšími nástroji justiční spolupráce v trestních věcech, včetně rámcového rozhodnutí o EZR a nařízení (EU) 2018/1805 o příkazech k zajištění a konfiskaci. Kromě toho se EJTN vybízí, aby zvýšila povědomí a posílila dialog o propojení mezi těmito nástroji.*
- *Komise se vyzývá, aby zvážila předložení legislativního návrhu na změnu směrnice tak, aby stanovila možnost požádat o souhlas s použitím informací již dříve sdílených mezi donucovacími orgány nebo spontánní výměnou informací mezi justičními orgány, a to pro použití jako důkazu v trestním řízení.*

Kapitola 5

- *Komise se vyzývá, aby předložila legislativní návrh na změnu směrnice tak, aby byla příloha A uživatelsky vstřícnější a účinnější, s přihlédnutím ke zjištěným nedostatkům.*

Kapitola 9

- *Komise se vyzývá, aby objasnila, zda pravidlo speciality v kontextu evropského vyšetřovacího příkazu platí či nikoli, a to tak, že případně předloží legislativní návrh na změnu směrnice.*

Kapitola 12

- *Komise se vyzývá, aby se poté, co řádně posoudí zjištění uvedená v této zprávě a určí nejvhodnější právní nástroj, na legislativní úrovni zabývala otázkou účasti obviněné osoby na soudním jednání prostřednictvím videokonference z jiného členského státu.*
- *Komise se vyzývá, aby předložila legislativní návrh, kterým se vyjasní pojem „odposlech telekomunikačního provozu“ podle článků 30 a 31 směrnice, a zejména to, zda zahrnuje i sledovací opatření, jako je odposlech vozidel, sledování pomocí GPS a instalace špionážního softwaru. V opačném případě se Komise vyzývá, aby předložila legislativní návrh, pokud je to považováno za nezbytné, na zavedení zvláštních ustanovení, která budou taková opatření upravovat, například mechanismus informování podobný mechanismu pro případy podle článku 31, kdy není potřeba technická pomoc ze strany členského státu, na jehož území se nachází subjekt opatření.*
- *Komise se vyzývá, aby předložila legislativní návrh s cílem vyjasnit uplatňování směrnice ve vztahu k článku 40 Úmluvy k provedení Schengenské dohody. Měla by být zavedena zvláštní ustanovení, jejichž prostřednictvím se vyjasní, zda se směrnice vztahuje na přeshraniční sledování prováděné technickými prostředky za účelem shromažďování důkazů v trestním řízení a v rámci justiční spolupráce.*

Kapitola 14

- *EJTN se vyzývá, aby zvážila zvýšení počtu kurzů souvisejících s evropským vyšetřovacím příkazem, případně v partnerství s vnitrostátními projekty odborné přípravy. Odborná příprava by měla zahrnovat vzájemné vztahy mezi různými nástroji justiční spolupráce v trestních věcech.*
- *Eurojust a EJS se vyzývají, aby nadále vypracovávaly poznámky, souhrny a pokyny k relevantním tématům v oblasti evropského vyšetřovacího příkazu a případně aktualizovaly stávající dokumenty.*

SEZNAM ZKRATEK / SLOVNÍČEK POJMŮ

ZKRATKOVÁ SLOVA A ZKRATKY	PLNÝ NÁZEV
CATS	Koordinační výbor v oblasti policejní a justiční spolupráce v trestních věcech
Schengenská úmluva	Úmluva k provedení Schengenské dohody ze dne 14. června 1985 mezi vládami států Hospodářské unie Beneluxu, Spolkové republiky Německo a Francouzské republiky o postupném odstraňování kontrol na společných hranicích
SDEU	Soudní dvůr Evropské unie
nařízení o digitalizaci	nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2023/2844 ze dne 13. prosince 2023 o digitalizaci justiční spolupráce a přístupu ke spravedlnosti v přeshraničních občanských, obchodních a trestních věcech a o změně některých aktů v oblasti justiční spolupráce
směrnice	směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/41/EU ze dne 3. dubna 2014 o evropském vyšetřovacím příkazu v trestních věcech
EZR	evropský zatýkácí rozkaz
eEDES	digitální systém výměny elektronických důkazů
EIO	European Investigation Order
EJS	Evropská justiční síť
Atlas EJS	Atlas Evropské justiční sítě
EJTN	Evropská síť pro justiční vzdělávání
Eurojust	Agentura Evropské unie pro justiční spolupráci v trestních věcech
SVT	společný vyšetřovací tým
společná akce	společná akce ze dne 5. prosince 1997 přijatá Radou na základě článku K.3 Smlouvy o Evropské unii o vytvoření mechanismu pro hodnocení uplatňování a provádění mezinárodních závazků v boji s organizovanou trestnou činností na vnitrostátní úrovni
MLA	Mutual Legal Assistance